

9

MAJ
LETO 1939/40
LETNIK 70

Witec

Ksaver Meško

Pomlad

Ves svet je nov. Vse nove so livade.
In ptičji zbor kipeče žvrgoli.
In v srcih nove se budijo nade.
Bolnik še v novem upu zaživi.

Drevo ob vrtu, zdelo se je suho,
a glej, poganja vendar spet zelên.
In v noč, pozimi mrtvo vso in gluho,
se nese spev, iz srečnih src sproščen.

Moj vrt, pred kratkim še zasut ves s snegom,
v zelenju nežnem ves bahat stoji.
Še hišica ubožna tam pod bregom
se s streho novo v novi svet smeji.

Ksaver Meško

Poletno popoldne v gozdu

Odkrijva se tu!
In stopajva tiho. Še tiše!
Saj sredi božje sva hiše.
Saj čutiš iz tega miru:
Gospod naš skoz gozd je šel
in blagoslov trosil povsodi,
da gozd je zavzet onemel.

Mordà tu pred nama kje hodi,
ker listič vsak prisluškuje,
če lahni korak se začuje.
Le tiho moliva! Mordà
še srečava kje ga midvà,
in blagoslovi še naju,
in bo nama, kot da sva v raju.

Zgodba o pastirju Pavlu

17. Konec

astir Pavel je bil v najlepši življenjski dobi, nikdar bolan, zdravih lic in veselega srca. Bil je kot mladenič štiriindvajsetih let, pa jih je imel deset že čez. Po srcu je bil še vedno otrok; pravili so, da so večkrat slišali, kako se je na paši pogovarjal s Križanim.

Nekega večera so se doma pri kmetovih razgovarjali, kako da ljudje na vse pretege hvalijo grofovega naslednika Petra zaradi umnega gospodarstva na graščini; kako da ga ima vse rado zavoljo njegovih dobrih rok, saj v sili prav vsakemu pomaga; in kako da ga spoštuje mlado in staro zaradi njegove velike prijaznosti z vsakim, naj bo že nizkega ali visokega stanu, reven ali bogat. Tudi o tem vedo povedati, da je stari grof kaj ponosen na tri zdrave vnučke, ki jih vodi sam po grajskih vrtovih in kram-

lja prav po otroško z njimi; stara grofinja pa se mudi najraje pri najmlajši, še ne leto stari vnučki, jo pestuje in ji kliče: »Ti si zlato sonce moje...!«

»Zdaj vidite, da je bilo prav, ker se je Peter priženil na graščino; ni bil grof po krvi, a je plemič po srcu, in to nekaj velja pred Bogom in ljudmi. In ker mu Bog pomaga, vse premaga!« je pripomnil po tem razgovoru Pavel.

»Vidiš, Pavel, kar je zdaj naš Peter, bi po vseh božjih postavah moral biti prav za prav ti. Le zakaj nisi ti sam ozdravil mlade grofice, ki si bil prvi poklican, in bi pred devetimi leti — saj bo, menim, že toliko — obhajal svatbo na gradu ti in ne Peter. Tako si pa ostal pastir, sam kot Bog brez brata,« je omenil Pavlov krušni oče, kmet in gospodar sredi vasi.

»Je že res to,« je pritrdil Pavel; »ali Peter bi bil slab pastir na domu, jaz pa slab grofov naslednik: tako pa imate vi, oče, dobrega pastirja, grof pa dobrega naslednika. Mislim, da je tako prav! Svatbo bom pa tudi jaz obhajal, srce mi pravi, da že jutri.«

»Saj to ni mogoče!« so vsi hkrati vzkliknili in se začudeni spogledali.

»Mi nismo svoji, ampak božji. Se boste že še prepričali, da govorim resnico,« je zatrdil Pavel.

Kaj čudno se je vsem zdelo tako govorjenje; niso vedeli, kam meri Pavel in kaj naj pomenijo njegove besede. In so utihnili. Čez nekaj časa pa se oglasijo znova oče in dejo: »Ne vem, kaj naj bo to: čuk hodi že nekaj časa vsako noč na našo hruško; pa ne da bi koga izmed naše družine hotel izčukati; saj smo vendar vsi zdravi?«

Pogledali so vsi na Pavla, če bo kaj rekel na to, a on je molčal. Tudi to se je vsem čudno zdelo. Oglasili so se še mati in povedali: »Peka se mi to pot ni obnesla; hlebci so spodaj in ob straneh dobro zapečeni, ali skorja po vrhu je blede; to pomeni, kakor pravijo, mrliča v bližnjem sorodstvu.«

Tudi zdaj je Pavel molčal in gledal nekam zamišljeno predse. Spet so oče rekli: »Naš pes tudi laja nekaj noči sem le počasi, zateglo, kakor da bi že od daleč vohal, da se nekdo bliža — smrt s koso na rami.«

Dušljiva sopara je napolnjevala ozračje, tako da niso mogli več zdržati v sobi, zato je šla kmetova družina vkraj; pa preden so šli počivat, se je pastir Pavel, kakor to ni bila nikoli njegova navada, od vsakega poslovil in stisnil roko vsakemu, nato pa povedal, da bo jutri navsezgodaj gnal na pašo: vročina je huda, boljše je, da se napase žival v hladnem. Tudi to se je vsem čudno zdelo, rekli pa niso nič; le oče so pripomnili: »Kakor več.«

Drugo jutro je pastir Pavel res gnal navsezgodaj na pašo. Živina je bila to pot začuda mirna in se je lepo pasla v jutranjem hladu. Pavel se je pogovarjal in poslavljal od hitrih ribic v potočku, od drobnih ptičic v grmovju, od zelene travice in pisanih cvetic, od vseh svojih prijateljčkov in bratcev na širnem pašniku; božal je živino, jo ogovarjal in se pogovarjal z njo, kakor da se za večno poslavlja od nje; nato pa je pokleknil pod križ, se ga oprijel z obema rokama in dolgo, dolgo molil. V sivih meglicah se je oglasila nad križem tista žalostna romarska pesem:

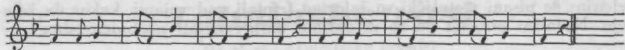
»Jezus je usmiljen bil...«

Jezus je usmiljen bil.

Po napevu iz Udic.

Je-zus je u-smiljen, u-smi-ljen bil, za nas kr-va-vi pot po-til.

Te-kla je, te-kla re-šnja hri za odre-se-nje vseh lju-di.

Živina se kmalu ni hotela več pasti; postajala je, se spogledovala in žalostno mukala, kakor da bi bilo jokala; ti čudni, žalostni glasovi so se slišali celo v vas.

Doma so že nemirno čakali, kdaj bo prignal Pavel s paše, ali od nikoder ga ni bilo. Šli so pogledat domači, pa tudi drugi iz vasi, ki so zaslišali čudno žalostne glasove s pašnika, kaj je. Že od daleč so videli, da kleči vsa živina okrog znamenja, drobni ptički se pa spreletavajo nad njo in sladkomilo žvrgolijo; nekateri drže v kljunčkih zelene vejice ali pa prijetno duhteče cvetlice in jih spuščajo ob križu navzdol, da so bila vsa tla kar naenkrat postlana s samim cvetjem in zelenjem; še pisani metuljčki so se zibali v zraku žalostno, kakor da žalujejo za dobrim prijateljem. Nedorodni otročiči pa so iz daljnih daljav zaslišali prečudni odmev:

»Na križu umiram,
sveti raj ti odpiram...«

Ko so prišli vaščani bliže, so videli, da sloni Pavel ob križu, sladko spi in na smeh se drži. Prijeli so ga, položili na zeleno tratico in uvideli, da je že izdihnil. Njegova krušna mati, kmetica iz vasi, je pokleknila in zavpila: »Vsi smo, da se usmili Bog. Toda kogar ima Bog rad, umrje mlad. — Mrtev je naš Pavle, v Bogu je zaspal!«

Pokleknil je tudi njegov krušni oče, kmet iz vasi, in s tresočim

glasom razodel: »Svatbo obhaja danes naš Pavel, kakor je snoči prerokoval; njegova nevesta pa je bela smrt.«

In njuna hčerka, mila Jerica, je snela z vratu svetinjico Matere božje, jo poljubila pobožno in položila Pavlu na srce. Hotela je nekaj reči, a besede je zadušilo pritaženo ihtenje.

Novica o čudoviti pastirjevi smrti je šla naglo od ust do ust, od vasi do vasi po vsej okolici. Prihiti so iz bližnjih in daljnih vasi pogledat, če je resnica, kar ljudje govorijo. Tudi grajski so prišli. Prvi je iz gradu naglo kot veter prijezdil Peter; za njim se je pripeljal stari grof in drugi. Pri križu je bilo še vse kakor prej; živina je še vedno klečala in žalostno mukala, kakor bi milo jokala; drobni ptički so iz zlatih kljunčkov metali zelene vejice in lepo duhteče cvetke na Pavla, da je bil ves v cvetju in zelenju; še pisani metuljčki so žalostno frfotali nad vejami, kakor da žalujejo. Nedolžni otročiči pa so iz daljnih daljav slišali prečuden odmev:

»Le križ in trpljenje
nas vodi v življenje...«

Peter se je vrgel pred svojim prijateljem in največjim dobrotnikom na kolena, ga klical, objemal in jokal kakor otrok. Tudi drugi so ihteli, gledali smehljajočega se pokojnega pastirja in šepetali: »Pobožen, v življenju ubožen, v Bogu bogat. Kdor v Bogu živi, v Bogu tudi umrje!«

Stari grof se je križal in na prsi trkal; čim bolj je gledal mrtvega Pavla, tem bolj je videl sebe kot mladeniča v njem. Naredil mu je križ na čelo in na usta in prsi in ga vpričo vseh ljudi poljubil. Zdajci so vsi slišali tisto žalostno romarsko pesem, ki je odmevala nekje v višavah izpod sivih meglic:

»Angel varuh na oblaku stoji
zlati kelih v roki drži...
Tekla je, tekla rešnja kri
za odrešenje vseh ljudi.
Angelci jo pobirajo,
v zlate kelihe devajo...«

Vsi zavpijejo: »Pastir Pavel je svetnik, pastir Pavel je svetnik!«

V grajski kapeli so pastirja Pavla položili na mrtvaški oder in ga tretji dan kot svetnika slovesno pokopali. Iz groba je zrastle prelepa rdeča vrtnica in v njeni trnjevi kroni sta dva majhna ptička naredila drobno gnezdece in neprenehoma cvrčala. Stari grof je često vodil svoje tri vnučke h grobu. Nekoč vsi trije hkrati zakličejo: »Ali slišite, kako pojeta ptička?«

»Kako pa?« sprašuje začuden grof.

»Pastir Pavel svetnik, pastir Pavel svetnik!« kličejo nedolžni vnučki.

Grofu se je utrnila svetla solza v očeh, zdrknila po licu in kanila na pastirjev grob. In ta solza je klicala, ta solza je vpila: »Sveti Pavel, spomni se mene in prosi za nas!«

»Amen!« so nevede zagostoleli nedolžni vnučki kakor drobni ptički...

Ciril Drekonja
Tolminske vasi

(Iz zbirke »Tolminske pesmi«)

*Po strminah gozdi so razpeti,
 nad njimi goličave so in senožeti,
 v dolini, tesno ob vznožju vas
 beli se, kakor snežni plaz,
 ki v pomladnem soncu mogel ni skopneti.*

*In kot da poleti ovce bele
 v senco k potoku so prihitele,
 ob vodi tamkaj hiše so zbrane
 v objemu dreves posejane.*

*O še! — Kakor da iskrijo se bridke solzé
 in močijo velo in zmučeno lice,
 po ložinah, po kolkih, v gubah gora se blesté
 bedne in tihe tolminske vasice.*

Ošabna žabica

V našem mestnem logu je nekoč živel prekrasna zelena žabica, mala Regica. Njeno nežno telesce se je lesketalo na soncu, kakor da bi bilo ovito v dragoceno svilo. Kapica na glavici, suknjica na hrbtu in nogavičke na bedrih so bile tako sočno zelene, da si je vsak grm in vsako drevo želelo tako lepega, zelenega listja. Črnobeli trak, ki se je vil od gobčka okrog in okrog hrbta, jo je krasil kakor niz črnih demantov in svetlih biserov. Trebušček in vrat sta ji sijala svetlorumeno, kakor bi bila posuta s sončnim prahom. Najbolj čudovite pa so bile tri zlate pikice na čepici, ki jih ni imela nobena druga žabica v vsem logu. Brez dvoma, mala Regica je bila najlepša žabica daleč naokoli, nežna in sijajna, kakor prava žabja princesa.

Toda žal, Regica se je te svoje lepote preveč zavedala. Ošabno je vihala svoj nosek in prezirljivo gledala na vse tovariše, ki so bili manj lepi od nje; a iz ubogih krastač, ki ji niso nikoli nič žalega storile, se je celo glasno norčevala. V svoji domišljavosti je bila prepričana, da zeleni sončni log le zanjo, da cveto cvetice na travniku samo njej v radost, da tudi sonce sije le njej na čast. Brezskrbno je skakala od veje do veje, tu v spretnem skoku ujela mastno muho, tam pajka za svoj sladkosnedi želodček. Najrajši pa se je podila za zlatorumenimi metulji, kajti vtepla si je v glavico, da postane od take lepe hrane njen zlati okras na čepici še sijajnejši.

Ker pa je bila Regica tako lepa, so si vsi gospodiči žabci vsega loga želeli prav njo za nevestico.

»Lepa Regica, kvak, kvak, dobro jutro!« so jo pozdravljali že navsezgodaj ter jo hvalili in ji dvorili do pozne noči.

Toda glej jo, Regico! Ona se še zmenila ni za častilce. »Pha!« je ošabno vihala nosek, kaj bi z njimi, ko so pa vsi le nizkega rodu, doma iz kake bližnje mlake! Ona, kot najlepša žabica, je pač rojena za nekaj boljšega! Ne, Regica ni marala kogar si bodi! Sanjarija je o žabjem princu, ki bo gotovo nekoč prišel ponjo in jo odvedel v svoj zlati dvor k velikemu jezeru. Domišljala si je, da bo nekoč še slavna žabja kraljica na bisernem prestolu, z zlato kronico na glavi. Napihovala se je od ponosa, da je skoraj počila. Prezirljivo je premerila svoje občudovalce, »kvak kvak,« se glasno zasmejala ter z lahkimi skoki odhitela v svojo spalnico na visoko krošnjo.

Nekega jutra so Regico prebudili prekrasni glasovi, ki so jo nežno klicali in vabili. »Tako lepo poje le princ!« jo je radostno prešinilo in radovedno se je ozirala. Da, sveda, tam se ziblje pevec na vejici v grmu! Zvočni mehurček pod grlom mu je napet od silnega petja kakor balonček. Brž se je Regica spustila z drevesa in se približala. Toda naenkrat je prepadeno obstala. Kako je bila razočarana! Pa to je le Skocek, njen tovariš iz mladih dni, iz blatne mlake doma! »Odkod se je neki dotepel, in kaj si domišlja, da bom jaz njegova nevestica?! Ha, ha, ha, kvak kvak!« se mu je glasno rogala v obraz. Skokčeva pesem je ta hip utihnila. Prepadeno je strmel v svojo nekdanjo tovarišico, katero je res od srca rad imel. Žalostno je povesel glavico in se zgubil v visoki travi.

Regici ni bilo žal tovariša. Veselo si je zakvakala in se prešerno zapodila za pisanim metuljem. Toda gorje, v tej svoji prešernosti ni opazila otrok, ki so se lovili po travniku.

»Glejte, kako lepa žabica,« je zdajci zaklical deček in že je bila Regica ujeta v mreži. Joj, kako se je prestrašila! Glasno je zakričala in cepetala

z nožicami, kar so ji dale moči. Toda zaman se je skušala rešiti pasti. Z velikim veseljem in glasnim krikom so odnesli otroci živo igračko domov.

Tu so jo položili v veliko steklenico, v kateri je bila trava in majhna lestvica, in jo postavili na okno.

»Prosta sem, prosta!« se je razveselila Regica in se že z mogočnim skokom zagnala v zeleni vrt pod oknom. Toda joj! Ta hip je z gobčkom z vso močjo zadela v nekaj nevidnega, ki je bilo trdo kakor kamen. Skočila je še in še, toda vse zaman, trda, nevidna steklena stena jo je obdajala okrog in okrog in je ni nikamor pustila. Vsa upehana je končno obsedela pod lestvico in zdaj pa zdaj žalostno zakvakala.

»Lačna je!« so se spomnili otroci, ki so jo napeto opazovali in ji brž prinesli lepo, tolsto muho, celo metulja in kobilico. Toda Regici ni bilo do hrane, preveč je žalovala za svojo prostostjo. Trepetajoče je ždela na dnu steklenice in se strašno bala velikih otroških oči, ki so venomer buljile v njo.

»Pustimo jo, ko bo lačna, bo že jedla!« so naposled rekli otroci in odšli.

In res, drugi dan je lačen želodeček prisilil Regico, da je pozabila na svojo nesrečo in v največje veselje otrok je marljivo hlatala za brenčecimi prigrizki. Čez nekoliko dni se je že tako privadila na svoje novo življenje, da je kar ponosno skakala gor in dol po lestvici. Mali ošabnici je silno ugajalo, da celo človeški otroci občudujejo njeno lepoto.

Toda nekega dne je bilo skoraj konec njenega mladega življenja. Otrok ni bilo doma, a služkinja, ki je marljivo pospravljala izbo, je postavila steklenico z žabico na drugo okno. Radovedno se je Regica ozirala po novi okolici. Toda gorje, vroče poldansko sonce se je uprlo v njeno stekleno hišico in kmalu je bilo v njej kakor v razbeljeni peči.

»Kvak, kvak, na pomoč, na pomoč, le kapljico vode, zgorim!« je obupno prosila in klicala. Toda nihče ni slišal njene prošnje, a sonce je vse bolj neusmiljeno pripekalo. Joj, koliko je uboga Regica trpela! Grlo se ji je posušilo in že ni mogla več klicati. Le »kvv, kvvv...« je še s poslednjimi močmi zagolčala, a nato negibno obležala na dnu steklenice. Tako na pol mrtvo jo je naposled našla služkinja in brž postavila steklenico v mračen, hladen kot na omaro. Tu si je Regica res počasi opomogla, toda nič več ni bila tista zdrava, poskočna žabica kot prej. Z motnimi očmi se je ozirala po mračnem kotu na omari in hrana ji ni več šla v tek. Bila je bolna, zelo bolna.

»Glejte, glejte!« je nekega jutra zaklical deček, ki jo je ujel. »Naša Regica je dobila novo kožico in kako je sedaj grda!«

»Res, kako je grda!« so se začudili drugi otroci in z gnusom gledali v steklenico.

»Grda? Jaz grda?« je Regico zbadlo. »Ne, ne, to je vendar nemogoče!« je zatrepetala po vsem telesu.

»Zebe jo, dajmo jo na okno! Mogoče bo postala tam zopet zelena,« so se spomnili otroci. Odnegli so steklenico na prejšnje mesto, a nato so se začeli živahno igrati z žogo.

Žalostno je gledala Regica iz svoje steklene hišice v zeleni vrt. Kako je zahrepenela po svobodi, po hladnem zelenem logu in po vsem, kar je izgubila. Celo na tovariše, ki jih prej sploh ni marala, se je ljubeče spomnila.

»Činn-bummm!« je naenkrat zaropotalo. Kakor blisk je nekaj okroglega priletelo na okno in še preden se je Regica zavedela kaj in kako, je ležala med črepinjami steklenice na vrtu. »Kvaaaak!« je prestrašeno zakričala in visoko poskočila. A glej, kaj je to? Nič več ni zadela na trdo, nevidno steno. Hop, hop, je skakljala. »Svobodna sem, svobodna!« je tedaj od sreče zatrepetalo njeno srčece. »Proč, samo proč od tod, da me spet ne ulove!« jo je gnalo

kakor z bičem. Toda joj! Kako jo je bolela zadnja nožica. Ostro steklo ji je zarezalo globoko rano. Vendar sedaj ne sme počivati in hitela je, kar so jo nosile bolne nožice čez zelene gredice, smuknila skozi plot in jo ubrala čez stezice in jarke naravnost proti domačemu logu. Kako neskončno dolga se ji je zdela pot!

Bilo je že pozno popoldne, ko se je vsa slaba in upehana privlekla na domači travnik.

»O, pozdravljeni lepe cvetice, pozdravljeni tovariši, pozdravljeni vsi!« je presrečno zakvakala. Toda nihče se ni zmenil za njeno vljudnost. Še krastače, katere je tudi lepo pozdravila, so nemo buljile v njo, kakor v neznano vsiljivko.

»Mar me ne poznate več? Jaz sem Regica, tista Regica, ki so jo otroci ulovili!« je plaho zakvakala.

»Kvak, kvak, brž spaka s potil!« se je ta hip zadril nad njo lepi zeleni gospod, njen nekdanji častilec. »Ha, ha, ha, ti naj bi bila lepa Regica? Jaz da sem dovolil taki grdobii!« se je široko smejal in ji prezirljivo obrnil hrbet.

»Ha, ha, ha, kvak, kvak, kvak!« so se vse žabice krohotale za njim.

»Kaj? Spaka, grdoba mi pravijo?« je bolno zastokala Regica in se počasi približala mlaki. Tu se je trepetajoče nagnila nad gladino in — o groza! Iz vode jo je gledala umazana, siva žaba. Če ne bi imela podoba v vodi svetlih pikic na glavi, nikoli ne bi Regica verjela, da je to ona.

»Joj, res! Kako sem grda! Taka kakor krastača! O, nihče me ne bo več maral!« je bridko zajokala in kakor zgubljena odtavala v log.

»Toda čuj! Regica! Mar si to ti? Čakaj malo!« je zdajci zaklical mehek glas za njo.

Toda Regica se ni ustavila. Preveč jo je bilo sram. Brž se je skrila v najtemnejši kot košate krošnje in se bridko razjokala. »Bolna sem, ranjena, izobčena in zasmehovana od vsega rodu!« Ne, nič več ji ni bilo do življenja.

Nenadoma se je Regica preplašeno zdrznila. Pred njo je stal njen tovariš kokec z veliko, brenčečo muho v gobčku. Gledal jo je tako milo, kakor bi ji hotel reči: »Nikar ne jokaj, saj te imam še vedno rad! Vzemi to muho, dala ti bo spet moči, saj si sirotica tako slaba!«

Regici je bilo silno hudo. Spomnila se je, kako se je nekoč rogala tovarišu. Sedaj ni vedela, kaj bi storila. Končno je s solznimi očmi sprejela dar in mehko zakvakala:

»Hvala ti lepa, dobri drug! Nikoli ti tega ne bom pozabila!«

Skokec ni ničesar rekel. Brž je pohitel na travnik in prinesel svoji bolni tovarišici zlatorumenega metulja, a nato še drugih dobrot. Skrbel je več dni za bolno Regico, ki bi brez njegove pomoči gotovo poginila. Končno se je Regici zacelila rana in dodobra si je opomogla.

Toda glej! Neko jutro se je zopet levila. Stara kožica ji je odpadla in pred presrečnim Skokcem je stala Regica v prekrasni, lesketajoči zeleni oblekici in bila je lepa kakor še nikoli.

Regici pa se ni spremenila le suknjica, predvsem se ji je spremenilo tudi srce. Od prejšnje napihnjene ošabnice ni bilo več sledu. Vsa dobra je položila svojo lepo glavico na tovariševo ramo in ljubeče zakvakala:

»Veš, Skokec, sedaj vidim, kako sem bila nespametna! Nič več ne bom čakala žabjega princa, ko si pa ti s svojim zlatim srcem več vreden kot vsi žabji principi in kralji! Le tebe imam rada!«

»Kvak, kvak, kvak, kvak!« sta tedaj presrečno zapela Skokec in Regica in bila sta do konca svojega življenja najsrečnejši žabici v mestnem logu.

Kako je stari Žibert bežal sam pred seboj

Stari Žibert s Poljšice je bil veseljak in izkušen divji lovec. Ljudje so radi poslušali njegove resnične, pa tudi izmišljene dogodivščine.

Tega možakarja je nekoč zanesla pot na Mužakljo, t. j. visok greben med Savo Dolinko in potokom Radovino. Tam so verovali stari ljudje, da se poženejo divje živali v diru na lov na tako imenovano »divjo jago«. Verovali so, da zveri, ki divjajo druga za drugo, raztrgajo vse, tudi človeka.

Žibert je to izvedel od svojega očeta, ki je bil doma v Gorjah pod Mužakljo. Dobro je vedel, kaj naj naredi, če ga doleti »divja jaga«. Njegov oče ga je poučil, da je v takem primeru treba ležati nepremično in brez diha, dokler ne zbeže vse divje živali mimo. Kdor pravočasno zagleda tak nočni živalski izprehod, bo obvarovan vsake nevarnosti in zveri se zanj še zmenile ne bodo.

Ko je Žibert taval po gozdu in iskal divjačino, je zašel visoko na vrh in se močno oddaljil, da je zgrešil pot in v temi ni znal takoj domov. Ko je taval po gozdu, se mu je odtrgal podplat s peto od čevlja, a on tega ni opazil, tako je bil v skrbeh kaj bo, če ga ujame »divja jaga«. Hodil je precej hitro in peta mu je mahala od čevlja.

Ko je ves v strahu pogledal na uro, je opazil, da je že enajst ponoči. Tedaj je že tudi našel pravo pot, a vedel je, da je najmanj dve uri od doma. Ko je v bližnjem grmu nekaj zahreščalo, se je Žibert zdrznil in poskočil. Tedaj pa je udarila odtrgana peta ob čevljev in močno klopnila. Ugotovil je, da mora naglih krač odhiteti domov, če noče srečati »divje jage«, ki se je je zelo bal. Ubral jo je proti Poljanam, kjer kraljuje okamenela žena. To je taka skala, ki ima podobo žene. Vrh nje pa raste precej velik grm, ki je videti kot lasje. Žibert je odpel ovratnik svoje hodnične srajce, ker mu je bilo precej vroče. Stisnil je tesneje puško k

rami in stekel. Njegov strgani čevljev pa je pri naglem teku udarjal: klop, klop, klop... vedno močnejše, tako da je Žibertu zagomazelo po vsem telesu, ker ga je bilo močno strah. Sklenil je že, da ne pojde nikoli več na tatinski lov... Spustil se je v tak dir, da ni utegnil od strahu niti pogledati nazaj, kaj je vzrok temu glasnemu: klop, klop..., ki je postajalo vedno glasnejše, čim bolj je tekel. Žibert je bil trdno prepričan, da ga love zveri in Bog ve kakšne pošasti. Tekel je nad pol ure, da je bil ves premočen. Ko pa je pritekel na Fortuno pred gostilno, se je boječe ozrl in na veliko začudenje ugotovil, da ni nikogar. Stopil je v gostilno, da bi si privoščil požirek žganja. Ko si je nekoliko oddahnil, je pogledal po pivcih, ki so ga ves čas nemo opazovali.

»Kaj ti je, da si bled kot sveča?« ga je vprašal debelušni gostilničar Peter.

»Divja jaga' me je lovila in bi šla čez mene, da ji nisem utekel.«

»Kakšna divja jaga?« so ga vsi začudeno izpraševali.

»I kakšna, taka kot jo srečujemo v gozdu opolnoči, saj veste, kakšna je.« Vsi so se Žibertu smejali in še sam se ni mogel zdržati smeha. Nekateri so bili v strahu, da je res Žibert srečal kake pošasti, drugi so pa bili neverni Tomaži.

Ko je Žibert doma sezuval čevlje, je opazil, da je podplat pri levem čevlju odtrgan in da maha peta ob obod.

»Sedaj pa vem, kaj me je strašilo,« je dejal Žibert skoraj na glas. »Tepec sem bil, samega sebe me je bilo strah, da sem tekel!« Sram ga je bilo svoje strahopetnosti in je vrgel čevljev v kot pri omari, zlezel v posteljo in sladko zaspal.

Kadar je stari Žibert pravil o begu pred »divjo jago«, smo se mu vedno smejali, sam pa si je mislil: »Vest je hud sodnik in najboljše je, da imaš s tem sodnikom čiste račune!«

Konstantin Petkanov

Človek in osel

V naši vasi je živel ubog človek z imenom Atanazij, a so ga vsi klicali za Tano. Ta je bil vaški teletar (to se pravi, da je pasel teleta cele vasi), vstajal je zgodaj, vpil po vaških ulicah, bil s palico po vratih, prihajala so teleta, a tam zunaj je igral na gosli z eno samo struno. Z ljudmi se po navadi ni razgovarjal, na njihova vprašanja se je samo nasmihal, kakor da se dela gluhega. Imeli so ga za tepčka, in ne samo, da se niso jezili nanj, ampak so mu, ko je za plačilo bral žito, navrgli po eno ali dve merici.

Nekega dne zaradi zlivalice teleta niso šla na pašo, toda Tana se ni vrnil v hišo, ostal je na dežju, da bi vaščani le ne mislili, češ ni dober teletar, ker se boji dežja. Proti večeru je dež ponehal in v vaško krčmo je krenilo nekaj ljudi.

Opazili so teletarja, da stoji na trgu, oprt na palico, približali so se mu in ga nagovorili:

»Tana, zmočil si se kakor miš! Zakaj ne greš domov?«

Tana se je nasmehnil, dvignil brado s palice in odgovoril, toda ne vprašalcem, ampak samemu sebi.

»Danes bodo teleta lačna. Brrr, ta dež!«

»Tana, zakaj si ne obdelaš kake njivice? Zakaj paseš teleta?«

Teletar je nagnil glavo in zacikal z jezikom:

»Tc... tc... Ni bolj trmaste živali od osla. Jaz ga gonim sem, a on sili tja. Nekega dne me je minilo potrpljenje in sem mu odrezal ušesa.«

»O katerem oslu govoriš?«

Tana ni odgovoril, obrnil je glavo proč, si del palico na ramo in se oddaljil.

V krčmi je neki kmet začel razgovor o teletarju. Nasmejali so se njegovim neumnim besedam in ga začeli klicati, naj pride k njim z goslimi. Da se opraviči, jim je Tana odgovoril, češ da se ne razume na kmečko delo. Toda vaščani mu niso dali miru, poslali so dva moža, ki sta ga privedla s silo. Tana je obstal ob steni, se uprl z mokrim hrbtom na rob okna in se nasmehnil. Najbogatejši od navzočih mu je zapovedal:

»Tana, zaigraj nam nekoliko na gosli!«

Teletar se je zmedel, sramežljivo sklonil glavo in rekel:

»Ne znam igrati.«

»Kako da ne znaš igrati? Zakaj pa torej brenčiš kakor muha za teleti? Zaigraj nam, jaz imam garjevega osla, ki ti ga podarim.«

»Katerega? Onega s kratkim repom?«

»In z dolgimi ušesi.«

Tana se je zasmejal, uglasil glasbilce in zabrenkal. Ni igral kake pesmi, le z lokom je vlekel po struni, ki jo je stiskal s celo pestjo. Igranje je vzbudilo smeh, a on ni prenehal. Zahtevali so od njega, naj zaigra za ples, toda on je sklonil glavo, se nekoliko začudil in nadaljeval s svojevrstno godbo. Dva izmed njih sta hotela zaplesati, ustopila sta se in tako obstala. Od smeha nista mogla dvigniti rok in se zavrteti.

Naslednji dan je Tana dobil osla in skupaj z njim odšel za teleti. Zdaj mu je bila edina skrb, da nahrani to živo muko. Pozabil je na teleta in na gosli. Trgal je ječmenovo klasje, ga podajal oslu in mu govoril:

»Kaj, še hočeš ječmena? Toda — če naju opazi poljski čuvaj? Ta njiva je tuja, tepena bi bila. Povej mi, ali si jih že velikokrat dobil? Seve, da si jih dobil. Tudi mene so že pošteno topli. Ali veš, kdo me je tepel? In da tudi veš, ničesar mu ne moreš storiti. Tudi jaz mu ničesar ne morem narediti... Čakaj, hej! Kam pa greš? Zakaj napenjaš ušesa kakor zajec? Ovsu hočeš? Veš, kaj hočeš — osel si, toda prav dobro razumeš človeka.«

Čez nekaj dni je Tana prepustil teleta dečku, ki mu je pomagal pasti, on pa je z oslom odšel na njivo. Sklenil je, da je najbolje, ako preorje edino njivo in jo poseje, da bo imel, kakor ostali ljudje, tudi on svoje žito. Uredi drevo, ovije oslu okoli vratu neke cunje in ga vpreže. Toda osel je prešibek, ne more potegniti. Tana mu je pomagal, a kdo naj potem drži za drevo? Dolgo gleda, a si ničesar ne izmisli. Mimo njive je prišel kmet in ga nagovoril:

»Tana, kaj pa gledaš? Ali bi se morda rad vpregel skupaj z oslom?«

»Bi se, a kdo mi bo držal drevo?«

»Ali bi lahko vlekel kakor osel?«

»Zakaj bi ne mogel vleči tako?«

»Tana, ti nimaš pameti. Hočeš, da bi ljudje tudi tebe imeli za osla.«

»Jaz hočem izorati to njivo. Potem naj me imajo ljudje, za kar me hočejo.«

»Ti si čuden človek! Zdaj razumem, da nekaj ni v redu v tvoji glavi.«

»Toda kdo naj mi preorje njivo? Danes imam osla — torej orjem z oslom. Ako bom jutri imel vola — bom oral z volom. Človek, kakor jaz, se mora tudi sam upreči, da kaj doseže. Daj, primi, primi za drevo, da nekoliko poorjem!«

Kmet je nehal gledati Tano s posmehom, pristopil je, prijel za drevo in ga zasadil v zemljo. Osel je nategnil vrat, se ves skrivil in se prestopil.

Tana je povetil glavo, napel vse moči, obraz mu je zardel in z veliko težavo izoral prvo brazdo. Sedel je, da se odpočije, pogledal črno brazdo in vzdihnil.

»Nekoliko je vegasta, toda je globoka, dovolj me je izmučila. Ako je človek sam, ni za nič, niti ene brazde ne more narediti. Za vsako delo je treba dveh, in če ni drugega, je dober tudi osel.«

»Tana, ti pozabljaš, da smo trije.«

»Ako so trije, je delo še lažje in boljše.«

Tana se zopet vpreže z oslom. Ves dan so orali brez počitka. Ko se je teletar vračal domov, je bil vesel in srečen. Potegnil je iz bisage gosli in zaigral. Zdelo se mu je, kakor da so se na drevesih ob poti oglasile grlice in tiho, sanjavo grulijo.

Prevedel France Bevk.

Jan Plestenjak

Tako se naša Mija uči ...

Ko se uči, drdra glasno, in če se ji zatakne, je huda, in če jo kdo zmoti, ga nahruli, da je joj. Načaja ji pa vse. Če je količjak toplo, ji je že prevroče, če le zadiši po mrazu, leže v peč ali se pa zavija v odejo. In drdra, drdra, psuje, rentaci ... Bere: »Lep božji dan je.« Ne vem, kaj jo je vščipnilo, kar na lepem jo zabrusi v steno: »Pojdi se solit!« — »Sončna gorkota je razpodila mokrotne megle.« — Ona zabeli: »Figo!« Kaj je mislila, da se je fige domislila, ne vem. »Umirili so se tudi mrzlotni vetrovi...« Ona mora dodati: »Marko, ali si stikal po mojih zvezkih?« Marko se seveda potegne za svojo čast in jo zarobi: »Kaj bi me dolžila, sama si jih razmetala!« Ona pa je togotna in bi ga udarila, pa se ji ne ljubi vstati. »Grdaviš, že spet me motiš! Mama, zapodi ga!«

»Po njivah je vse živo, kar koli more gibati« — ona revskne: »Kako so to čudne besede!« — »Kar koli živi, vse je veselo življenje.« — »Mama, poglej ga pajka, poglej, na šipo pleza...« — »Iz vasi gremo čez loko proti gozdu...« — »Mama, tri verice so se teple pod kostanjem. To so bile hude!« — »Lepo uglajena steza nas pelje ob potoku!« — »Tati, ali ribe res pomro pod ledom.« — »Res!« ji odgovorim, ona je pa jezna. »Saj se ne morem učiti!«

»Oh, ta šola!« renči in premetava zvezke, knjige. Ustavi se pri zemljepisju. »Re-re-revolucija zemlje...« — »Kdo si bo pa to zapomnil!« zaškriplje z zobmi.

»Ta poševna lega zemeljske osi napram epileptiki...« Mama se je zasmejala, Mija je zrojila: »Vsi me motite, kdo

se bo pa učil...« — »napram ekliptiki, epileptika je božjast!« sem jo zafrknil. Ona: »Pa naj bo božjast... epilep... ekliptiki je vzrok menjave letnih časov... Kje pa cveto zvončki, v šolo jih moram prinesiti.« — »V mrzlem pasu ni skoraj nič drevja... Marko, zakaj se pačiš. Mama, poglej,

nagaja mi!« Marko se stiska v kot in posluša, potem se pa odreže: »Drdra sel!« — »Pa nič!« zarobanti Miša in zapre zemljepis in vzame zgodbe. »Kaj je ubil Abela...« Janez jo je le malo začudeno pogledal, pa je zarobantila: »Osel...« — »Kdo? Kaj?« se je zakrohotal Janez in zbežal, saj bi ga še brcnila. »Pa nič! Potem pa pravite, naj se učim!« treščila je knjigo v kot in spet pograbila čitanko.

»Dolgost življenja našega je kratka... mama, sestra mi je rekla, da je moj svinčnik prekratek...«

»Kaj znancev je zasula že lopata... mama, tati, Marko je Romihovega Cigota z lopato udaril...«

»Odprta noč in dan so groba vrata;... dajte no mir, kako naj pa znam. Mama, pomisli, Janez pa drvarnice ni zaklenil, čisto gotovo je kdo sani ukradel.« — »Uči se vendar in ne žujljaj!« jo je ozmerjala mama, ona se je pa le namrdnila, to pot ji nič primernega ni padlo na jezik.

»Al' dneva ne pove nobena pra't'ka... Tati, ali je pra't'ka reč ali stvar. Kakšna pa je?« — Razložil sem ji in se je jezila, zakaj je Prešeren take besede rabil.

»Pred smrtjo ne obvar'je koža gladka... spet me podplati srbe! Ali je kafa tudi za zaguljke. Nak, preveč smrdi!« je momljala zase.

»Od nje nas ne odkup'jo kupi zlata... smrklja Dolančeva pa pravi, da moja birmanska ura ni zlata... no, kaj se pa ona spozna na zlato!« se je zasmejala, Marko je pa zaploskal. »Molči in ne moti me!« se je zadržala...

»Ne odpodi od nas življenja tata... tata, tata...« — »Copata!« je bevsknil Marko, ne da bi bil mislil, kakšno zvezo naj ima ta beseda s tata. »Prav gotovo bom zaprta... Mama, lačna sem!«

»Vesolja hrup, ne pevcev pesem sladka... Fuj, takega riža na mleku ne maram. Veš, mama, na Gorenjskem je brez sladkorja. Kar skupaj vleče! Fej!« — je goltala in se jezila, mama je ni slišala...

»Zna biti, da kdor zdaj vesel prepeva... vse bi bilo, če bi naše punce imele posluh. Jagrova Majda se le dere...« In je še drdrala, in se še kregala potem pa se je zleknila po postelji: »Vse znam!« —

In če potem ne zna, se jezi, godrnja, sestre so krive, Marko, Janez, Vida, mama in jaz jo motimo. Bog pomaga in nič ni čudnega, če ne zna!

Gustav Strniša

Križev pajek

Križev pajek prede mreže,
ali res še prede srečo,
ki jo vsak težko doseže,
pravo srečo opotečo?

Tam, kjer siva pajčevina
pajkom da dovolj zavetja,
pač ni sreče domovina,
tam ni cvetja in ne petja!

Saj lenoba in nesnaga
srečo prepodita le,
križev pajek ne pomaga,
če ne delajo roke!

Čaček

Med nami otroki je bil največji otrok Čaček. Bil je za glavo višji od vseh otročajevo, pametnejši od nas, a dober kakor presno maslo. Kadar smo otroci kaj napačnega storili, nas je vedno on zagovarjal; kadar smo želeli kam iti, je preprosil starše samo on. Čudno! Bil je otrok med otroki, potrpežljiv in ljubezniv, tudi sam ves otročji, a starši so ga imeli radi, ne samo njegovi, temveč vsi starši v sosesčini in vsi so mu zaupali svoje otroke.

Kadar je šel kam z nami, smo se gnetli okoli njega kakor okoli svojega očeta. Njegove nekoliko škiljaste oči so se nam prijazno smejale in pravil nam je pravlјice, ki jih je vedno prebiral, ali nas je učil kako novo igro.

Pripetilo se je, da smo bili v nevarnosti. Nekoč bi morali čez brv na drugo stran. Voda je narasla in jo odnesla. Drzni sosedov Tine je kar skočil v potok, da bi ga prebredel, pa je divje zakričal. Valovi so ga jeli odnašati. Takoj je skočil Čaček v vodo in ga privlekel na suho. Potem nas je na rami znosil čez vodo. Bredel je sem in tja najmanj desetkrat ali še večkrat, pa se je samo smejal.

Ko je gorela sosedova staja, je mala Majda jokala in se ni hotela potolažiti. V staji je imela ovčko, malega belega backa, a nihče se ni brigal, da bi ga ji rešil. Ko je zvedel Čaček, da je bacek še v staji, se je splazil proti nji, skočil skozi nizko okno, a pri vratih je prinesel backa in ga smehljač orgel deklici v naročje.

Vsi otroci smo videli v Čačku moža, poosebljeno voljo in moč popolnega človeka.

Ko smo postali starejši, je on že odšel v mesto. Učil se je za rokodelca in dolgo ga nisem več videl.

Pretekla so leta, menda dvajset let, ko sem srečal v mestnem vrvežu človeka, ki mi je bil čudno znan. In spomnil sem se na Čačka. Da, prav on je bil. Nagovoril sem ga. Bil je lepo oblečen, ves dostojen in resen.

— Saj si ti Čaček, ali ne?

Pogledal me je tuje in se komaj vidno nasmehnil:

— Nekoč, tam v daljni mladosti, ste mi menda rekali tako! Sicer se pa pišem Janez Fende. Krojaško delavnico imam tamle za vogalom. Če boš kdaj kaj rabil, se priporočam!

G. Godec

Tuje mi je zvenel njegov glas in ves tuj se mi je naenkrat zazdel tudi on sam. Hladno sva se poslovila.

In ko sem šel sam dalje, sem ugotovil v svoji duši, da Čačka ni več. Da, zginil je tisti dobri, ljubeznivi Čaček, ostal je gospod Janez Fende, mož, kakršnega zahteva življenje. Čaček pa je zginil, kakor je zginila moja lepa mladost. Nikoli več ga ne bo nazaj, nikoli več ne!

Mirko Kunčič

Beseda sladka

Beseda sladka v srcu poje:

O, moja mati!

Kako spomini v tvojih zarjah
so topli, zlati.

Prav vsako žalost, ki je v srcu

mi zaključvala,

v smehlaj srebren ljubezen tvoja
je prekovala.

Prav vsaka solza, ki je lice

mi orosila,

ob tebi se v utrinek zvezdnat
je spremenila.

Beseda sladka v srcu poje:

O, moja mati!

Kako spomini v tvojih zarjah
so topli, zlati.

Adam Milkovič

Trije bratje

Narodna pravljica

Nekje daleč je živel v siromašni koči oče s tremi odraslimi sinovi. Težko so se preživljali; premalo je bilo zemlje okoli koče, premalo dela in kjer ni dela, tam ni jela. Po očetovi smrti je bilo življenje še težje. Tako tlapdan so žvihtarili sinovi, Bogu so čas kradli in posedali okoli koče. Pa je nekega dne sklenil najmlajši brat:

»Tako ne pojde več. V svet stopim, delo si poiščem.«

In je šel in hodil ure in ure po samotni cesti, ki je vodila v daljni svet. Tretjega dne je srečal starca:

»Bog daj dober dan, oče!« je obstal.

»Pozdravljen, sinko! Kam te vodi pot?«

»Za delom grem,« je odornil mladenič. »Trije smo pri hiši, pa ni dela niti za enega, brez dela pa ni jela, praviyo. Kar tako ne moremo živeti,« je pokazal svoje lopataste dlani.

»E,« je dejal starec, »pri meni ga lahko dobiš; ovce bi pasel, nič hudega ti ne bo.«

In sta se domenila. Najmlajši brat je ostal pri starcu. Iz dneva v dan je pasel in se veselil vsakega dne, ki je zardel čez orhove zasneženih gora. Nekega dne pa je rekel starec:

»Jutri pa, sinko moj, boš gnal ovce na onole jaso,« in mu je pokazal sosednji hrib. »Daleč je to, pazi, da ovce ne ostanejo same!«

Prišlo je jutro in pastir z ovcami na pašo. Pa je ob poti zagledal hišo. Skozi odprta okna se je razlegalo rajanje, petje in smeh, samo ve-

selje je bilo tam. Ovce v hrib, pastir v gostilno in je ostal tam do mraka. Pride zvečer z ovcami nazaj domov, starec pa za njim in ga pobara.

»Kako je bilo, sinko?«

»Dobro, oče! Devet sem jih odgnal na pašo in prav toliko domov prignal.«

»Prav,« odorne starec. »Jutri ti bom plačal in se boš lahko spet vrnil domov.«

In je zjutraj navsezgodaj položil predenj mošnjiček srebrnikov in kos belega kruha. »Zdaj pa kar hočeš,« je rekel, »mošnjo srebrnikov ali pa ta kos kruha z božjim blagoslovom.«

Pastir se je namuznil, segel po mošnji in se poslovil.

S prisluženim denarjem so bratje nekaj časa kar lepo živeli. A prekmalu je bila mošnja prazna in bratje razočarani...

In se je odpravil na pot srednji brat, poiskal starca in se uдинjal pri njem za pastirja. Kakor mlajši, je tudi ta nekaj časa kar vestno opravljal delo. Slednjič pa je tudi njega zapeljala izkušnjava. Vsak dan je bila večja, glasnejša. Slednjič ga je zvabila v skrivnostno hišo, in ker je bilo tu vse zastonj, jedača in pijača, se je pastir šele proti večeru opotekel na cesto. Tam so ga že čakale ovce in žalostno blejale v mrak.

»Kako je bilo?« je vprašal starec naslednje jutro.

»Pav lepo, oče!« si je pretegnil ude pastir.

»Ali si bil na hribu?«

»Seveda sem bil,« se je zlagal pastir in oprezal za mošnjičkom, ki ga je postavil predenj starček.

»Plačal ti bom,« je nadaljeval starček. »Kaj hočeš, mošnjo ali kos kruha z božjim blagoslovom?«

Ne bele ne črne ni rekel pastir, po mošnji je segel in se poslovil. Zdirjal je proti domu in že od daleč zakričal:

»Še se bomo dobro imeli!« Potresel je z mošnjičkom — pa glej spaka, ko so pogledali vanj, so bili v njem sami železni novci... Kaj so hoteli? Kakršno delo, tako plačilo!

In se je slednjič odpravil v svet najstarejši brat. Kajpada je tudi ta najprej potrkal na vrata, kjer sta služila ostala dva brata. In je služil tu že nekaj dni, ko je bilo treba gnati ovce mimo tiste skrivnostne hiše. Čim bliže je bil, tem lepše pesmi so donele skozi priprta okna. Od psovod so se mu smejali veseli obrazi in ga vabili: »Pusti ovce, človek, svojo pot naj gredo, ti pa se razveseli tu med nami! Vsega imamo v izobilju: jedače in pijače.« Že je pastirju zastajala noga, izkušnjava je bila večja in večja, pa je le odmajal z glavo, podvziral korak in stopil za ovcami, ki so blejale pred njim. O mraku se je vrnil:

»Kako je bilo, sinko?« je vprašal starček.

»Kar dobro,« se je pohvalil pastir in legel k počitku.

Prišel je dan in z njim starček z mošnjičkom in kosom belega kruha.

»Plačal ti bom,« je rekel, »vzemi kar te je volja: mošnjo ali kos kruha z božjim blagoslovom — eno ali drugo, kar hočeš.«

Pastir je segel po kruhu, se zahvalil in odšel proti domu.

Brata sta ga že od daleč opazila. Stekla sta mu naproti; kako pa sta se začudila, ko je potegnil iz žepa kos belega kruha.

»Ta je lepa!« sta se smejala, »s koščkom kruha ti je plačal! Mari bi bil mošnja vzel! Res, lep svetnik si!«

»Bog pomagaj,« je odvrnil brat, »njegova volja je bila, bo že kako!«

»Z mošnjo denarja bi si lahko nakupili deset, dvajset hlebov,« sta sitnarila brata. »Kaj hočemo zdaj trije z enim samim koščkom kruha?«

»Pojejta ga sama!« je nejevoljno odvrnil brat.

Tedaj pa se je zgodilo čudo. Jedla sta brata, jedla — kruha pa je bilo zmerom več. Kmalu ga je bila polna miza. Seveda so se vsi trije začudili, da nikoli tega in kako bi se ne! Pa se je novica kmalu raznesla daleč po deželi. Od blizu in daleč so jeli prihajati ljudje in so pravili, da tako dobrega kruha ni dobiti nikjer drugje. Drago so ga plačevali — in se je tako za eno mošnjo polnila druga. Od tistih dob so rekli tej hiši pri Pekarjevih. Baje stoji še dandanes; če je še kaj kruha pri hiši, pa ne vem.

Svjatoslav

Kresna pesem

Mi smo polja varovali
pred mrakovi, pred meglami,
da bi nam kaj darovali,
ko se svetel dan predrami.

Čez polje so šli oblaki —
da ne bili bi mrakovi!
Čez gorice bele sence —
da ne bili bi strahovi!

Smrt pri nas naj ne ubija,
naj ne pride toča v kraj,
Jezus mali in Marija
naj nam dasta sveti raj!

Svjatoslav

Pastirska kresna pesem

Jezus je po polju hodil,
sonce, dež je s sabo vodil —
lepa, lepa lilijsa.

Po planini čredo pasel,
med pastirji reven rasel —
lepa, lepa lilijsa.

Judje pridejo srditi,
hočejo Boga kupiti —
lepo, lepo lilijsa.

Niso ga pastirji dali,
so ga v izbico peljali —
lepo, lepo lilijsa.

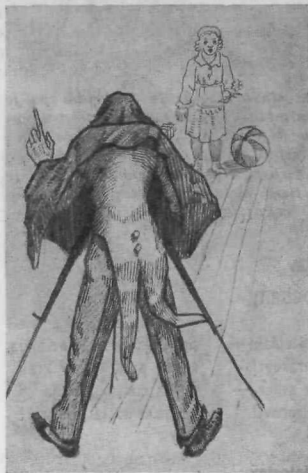
Niso Jezusa dobili,
čez polje so se vrnili —
lepa, lepa lilijsa.

Jezus hodi med ovčami,
k dnevu svetlemu jih drami —
lepa, lepa lilijsa.

Prva slika

Komarjevo Francko so nesli v cerkev h krstu. Njena botra je bila Dolinarjeva Neža, tista, ki jo je kmalu po tem krstu zanesla pot življenja tja daleč, menda na Francosko ali pa še naprej. Tam v daljni tujini je bila, živela je pa še vedno s svojimi domačimi, s prijateljicami in znankami, bodisi v pismih, bodisi v spominih in še celo v sanjah.

»Prav nocoj se mi je sanjalo,« je pisala iz tujine Komarjevi mami, »da si Ti umrla in je Tvoja Francka prijekala k meni ter me prosila, naj jo varujem in branim, kakor si jo doslej Ti. Prav smilila se mi je sirota. Veš, radovedna sem pa res, kakšna je sedaj že Tvoja Francka. Če le moreš, mi pošlji njeno sliko.«

Tako se je zgodilo, da so Komarjevi peljali Francko k fotografu, da jo je naslikal.

»Čez štirinajst dni pa pridite po slike,« je odločil mož, ki ni slikal, ampak samo glavo vtaknil v neki zabojček, ogrnjen s črno ruto, kakor je ugotovila Francka.

Potem pa je bilo vsak dan na vrsti vprašanje: »Mama, ali je danes že štirinajst dni?«

Ko je minilo štirinajst dni, potem ... No, potem je pa Francka kar pozabila na vsako drugo besedo, samo to je še znala govoriti: »Po slike, po slike!«

»Kar sama pojdi!«

In je bila takoj pri volji. Sicer je hodila šele v prvi razred, pa toliko si je že zapomnila, kje je slikarjeva hiša.

»Samo plačati jih boš morala tudi sama,« jo je dražil domači hlapec Jože. »Včasih sem slišal praviti, da je prva

slika najdražja, Druge so potem cenejše.«

»Naj pa prvo sliko slikar kar sam ima,« je razsodila modro Francka. Potem pa je kar odbrzela, da bi prej videla, kaj je slikar naredil.

»Prvo sliko obdržite kar vi,« je Francka naročala pri fotografu, »druge, ki so cenejše, bomo pa že pri nas plačali.«

Ker se je fotograf zanesel na njeno mamo in na druge domače, je bil s to odločitvijo kar zadovoljen.

Sicer pa ni znano, kako bi bil drugače pogledal in kako bi se bila pomenila s kako drugo Francko ...

Francka pa še sedaj skrbno hrani svojo prvo sliko in se rada spominja veselega dogodka pri fotografu.

Pavle Kveder

Domovanje v platneni vasi

Spomini na dalmatinska taborjenja.

Dvoje stvari sem vzljubil že kot otrok: planine in morje. Velika in silna je ta ljubezen do teh dveh mogočnih Stvarnikovih del, ki jih je občudovalo moje srce že od mladih dni.

Spomnim se, da sem v prvih razredih ljudske šole čul prvič več o planinah. To sem požiral besede, ki so opisovale Zlatorogovo kraljestvo, dobroto belih žena in predrznost ter kazen lovca, ki si je upal nadlegovati dobre žene. Pripovedovali so mi tudi o skalnatih vrhovih, o groznih prepadih, snegu in ledu, nevarnostih in lepotah. Na šolskih majskih izletih sem začel obiskovati naše gore, prav za prav le vznožja teh. Spoznal sem njihovo lepoto in od takrat me vabijo, pogosto jih hodim obiskovat poleti in pozimi.

Poleg planin pa je morje tisto, ki je vzbujalo vse dni moje zanimanje. Sicer sem se vode kot otrok bal. Kadar so me umivali, kar do sape nisem mogel. No, v potoku pod hišo pa sem zelo rad čofotal po vodi cele popoldneve, lovil rake in trgal perunike. Tam se vode nisem branil.

Ko sem prvič čul o morju, me je bilo strah. Ni in ni mi šlo v glavo, da je morje tako prostrano in globoko. Čital sem zgodbe o Robinzonu, ki se je rešil z razbite ladje, požiral sem zgodbe in opise odkritij tujih dežel. Občudoval sem pogumne mornarje, ki so mesece in mesece brodili in jadrali po neznanih morjih. Tudi v meni je počasi plahnel strah, z leti pa se je popolnoma izgubil. Vseeno pa mi ni bilo lahko, ko sem prvič kot dijak odhajal na počitnice v našo nepozabno Dalmacijo. Kar težko sem se poslovil od domačih, ki so me spremili na postajo, ko smo odhajali na taborjenje v nepoznane nam dalmatinske kraje. Nikoli pa ne bom pozabil doživetja, ko sem z vlaka, ki nas je peljal v Split, zagledal v sončnem jutru morje. Prvič v življenju sem gledal ono morje, ki sem ga dotlej poznal le iz slik in zgodb. Molče smo strmeli v modro lepoto — morje, ki so ga obkrožali bregovi, v ozadju pa mu je plavkasto nebo črtalo mejo. Nepozabno je bilo to doživetje mladi duši!

In ob tem mogočnem Jadranskem morju sem živel pozneje še nekajkrat po več tednov. Na taborjenjih smo preživljali počitnice. Skromno je bilo življenje, a nikoli ne bodo izbrisani lepi spomini na tiste dni. Le bežno sliko o vsem tem, kar sem videl in občutil, bom podal.

Dobro pripravljeni in težko obloženi z nahrbtniki, šotori, posodami, odejami in drugimi tabornimi potrebščinami smo odšli z doma navadno sredi julija. Po desetmesečnem sedenju v šolskih klopih in bivanju v nezdravem mestnem zidovju smo zaželeli sonca, čistega zraka in vode, kjer bi užili majhen del velikih počitnic. Najprej smo taborili na Hvaru, nato dvakrat na Rabu. Vedeli smo, da bomo živel skromno, preprosto prirodno življenje, ki hoče od mladih vztrajnega dela! Nismo se prestrašili tega. Narobe. Hoteli smo se s trdim delom v taboru, navezani sami nase in medsebojno pomoč,

pripravljati za poznejše življenje. Saj zahteva ono močnih, delavnih ter vztrajnih ljudi. In taborjenja so izvrstna šola za bodočnost.

Kamor koli smo se peljali z ladjo, povsod in vedno nas je spremljala slovenska pesem. Ob harmoniki in kitari je navdušila tudi sopotnike tujce, ki so iz drugih držav prišli uživat dalmatinske krasote. Na lepih obalah, ob borovih gozdičih smo navadno postavili šotore — platnena mesta, v njih smo preživel lepe tedne.

Platnena vas ob morju

Ne bom opisoval tega ali onega kraja — Dalmacija je lepa kjer koli, zato veljajo te besede za kateri koli dalmatinski kraj.

Res, ogromno lepoto so nam odkrili dalmatinski kraji. Našim očem, ki so navajene zelenih planin, je vse to novo. Povsod skalnate obale. Na njih domujejo preprosto zgrajene dalmatinske hišice. Stisnjene ob ozkih zalivih se ne

morejo vse razporediti v vrsti ob obali. Zato se vzpno po bregu. Med hišami vodijo s kamenjem tlakovane ulice. Na njih ne boste videli vprežne živine, ali pa zelo redko. Voziti bi bilo težko v bregovite stopničaste ulice. Vozov sem videl le malo. Te so navadno vlekli kar ljudje. Pogosto pa sem srečal natovorjene male konjičke in pohlevne osličke, ki so spretno nesli po stopničasti ulici svoje breme.

Pokrajine kljub skalovitosti niso dolgočasne. Dalmatinci so si s svojo delavnostjo spremenili prvotno nerodovitno trdo pokrajino v male vrtove, njive in vinograde. Vsak tak košček rodovitne zemlje je lepo ograjen s kamnitno ograjo, ki je navadno nad pol metra visoka in isto tako široka. Pa ne zato, da bi sosed ne smel in ne mogel v ta ograjeni prostor. Ne! Kamenje je ploščato, nimajo ga kam odpeljati, zato ga lepo skladajo in nastaja kamnitna meja. Zemlja, ki malo rodi, zahteva delavnih, skromnih in pridnih ljudi. In taki so Dalmatinci. Doma jim zemlja ne da za življenje potrebnega, zato mora večina moških z doma. V svet odidejo in krošnjarijo. Tudi pri nas jih je veliko. Mnogi Dalmatinci so tudi sezonski delavci in rudarji v tujih deželah. Dalmatinci so sposobni in neustrašeni mornarji, znani po svojih sposobnostih po vsem svetu že stoletja. Vsi ti Dalmatinci, naj žive kjer koli, žive skromno in prihranke pošiljajo domov. Doma so prav za prav le starčki, ženske in otroci. Starci so navadno ribiči, ki brodarijo s svojimi čolni ponoči po odprtem morju in love v nastavljene mreže. Ribe so jim glavna hrana. Te tudi prodajajo in zamenjujejo za živila. Ženam je navadno prepuščena skrb za dom, obdelovanje zemlje, preživljanje in oskrbovanje družine. Otroci so pa kot otroci povsod. V igri, kopanju in brezskrbnosti jim potekajo mladi dnevi. V šolo pa ne hodijo vedno peš. Oddaljeni se vozijo v šolo s čolni v skupinah, če je morje primerno. Vode se ne boje. Ko shodijo, se kmalu nauče plavati in morje jim je pozneje igrišče — življenjski prostor.

Dalmatinci so zelo verni ljudje. Pa kaj bi ne bili! Saj je vendar vse njihovo življenje kot nikjer odvisno od narave in njenih sil, zlasti vremenskih prilik. S tujci so zelo prijazni. To vam vedo zgodb iz pomorskega življenja!

Koliko so nam jih povedali, ko smo jih povabili k tabornim ognjem. Tja so nam večkrat prinesli v dar kar cel zabojček ribic. To smo jih pekli! Njim smo pa dali toplega čaja pred odhodom na nočni lov. Govore sicer malo po svoje — naglašajo drugače besede kot Hrvatje, pa se jih človek brž privadi in se z njimi prav dobro razume.

Pa še druge stvari so, ki so nepozabne. Tako smo poleg lovljenja rib z dobrimi ribiči in jadranja po morju občudovali na izprehodih rastlinstvo. Rožmarinove meje so goste in visoke kot človek. Da je grozdje debelo in sladko in ga dobiš zastonj ali za malo denarja ogromno, ni treba omenjati. Skrivenčeno in nizko borovje je gozdno drevo. Ne manjka rožičev, ki smo jih sami trgali, oljk, agav in drugih rastlin, ki morejo tu uspevati, ker je tu podnebje silno toplo in prija tem rastlinam. Vse to pa Dalmatinci pridno izkoriščajo. Poznana so dalmatinska

Rab

vina, Miklavž nam prinese poleg ostalih dobrot navadno tudi rožičev in butare okrasimo za cvetnonedeljski žegen tudi z oljkovo vejico. Torej vse to lahko revni Dalmatinci prodajajo. No, zadnje čase pa tudi tujci obiskujejo pogosto njihove lepe kraje in jim puščajo seve lepe denarje. Prav je tako!

Vse to in še mnogo zanimivosti smo videli, ko smo živeli v Dalmaciji. Pa saj je to nemogoče opisati. Sami morate videti. Dežja ni bilo skoraj nikoli, ali pa le po nekaj kapelj — izsušena zemlja kar žge v bose noge. Zato pa je tam morje, kjer se človek le ohladi, osveži pa ne, ker je tudi morje zelo toplo.

To vse smo uživali v polni meri. Sami smo si kuhali, pomivali, peli, predavali, plavalii itd.

Takole taborjenje je res lep, nepozaben praznik. In dalmatinske lepote! Čarobno je nemirno morje, ki sanja pod modrim nebom, valovi pojo mirne in viharne pesmi, plešejo podivjani, mogočne so skalne stene, ki molče ob obali, neskončne so mehke peščene sipine. Ali je torej čudno, da zapuste v človeku ti kraji toliko spominov in lepote? Prazni so bili nahrbtniki, a srca polna doživetij ob vrnitvi. Res, vsak se rad vrača v sončno dalmatinsko zemljo, ki je tako bogato posejana z naravnimi krasotami kot malokatera druga na širnem svetu.

Med palmami

Otok Krk

Med mnogimi otoki našega Jadrana je največji Krk. Ker leži tudi najbliže našim krajem ter je zelo znano in važno letovišče, naj povemo nekaj o njem.

Po svojih zanimivostih in po slavni preteklosti je že od nekdaj slovel. Tu je imel svoj grad tudi rimski cesar Mark Avrelij. Danes kaže otok kraški značaj. A pravijo, da so tudi te kraje pokrivali nekoč lepi gozdovi, ki so jih pa Benečani posekali in les porabili za temelje svojim mestom. Prav tako so uničili na našem Krasu lepe gozdove. Znano je, da Italiji že od nekdaj manjka lesa.

Za Rimljani je bil otok Krk v posesti raznih gospodarjev. Pozneje je bil nekaj časa tudi last znamenitih Frankopanov. Pod Avstrijo je pripadal Istri in je l. 1918 prišel v posest Jugoslavije.

V hrvatski književnosti ima ta otok prav velik pomen. Dal je Hrvatom že mnogo znamenitih kulturnih delavcev. Knjižnica v mestu Vrbniku hrani znamenite glagolske knjige iz 13. in 14. stoletja.

Kraški značaj ne daje prebivalstvu dovolj možnosti za preživljanje. Vendar bi se z umnim gospodarstvom dalo marsikaj izboljšati. Tu se prideluje izvrstno vino, ki ni sicer tako močno kot v južnejših krajih, pač pa močnejše kot pri nas. Zadržno urejena prodaja sadja bi prebivalstvu donasala več dohodkov kot sedanja neurejena trgovina s tem važnim pridelkom.

Prebivalci otoka Krka so Hrvatje. Mnogo je razkropljenih po svetu, ker jim domača zemlja ne daje dovolj možnosti za življenje. Dobimo jih v Severni in Južni Ameriki, nekaj celo v daljni Avstraliji.

Šele zadnja leta se je začel svet bolj zanimati za ta lepi otok. Leto za letom ga obiskuje več ljudi, zlasti kopališča v Baški in Aleksandrovem. Z večjim tujskim prometom bo rastlo tudi blagostanje v teh krajih, zlasti še, če se bo prebivalstvo v večji meri in z boljšim razumevanjem poprijelo pridelovanja zgodnjega sadja. Za to panogo kmetijstva so ti kraji zelo primerni.

Omišalj

Mesto Krk

Gospodarske razmere v Prekmurju

Protega avgusta leta 1919. je mirovna konferenca v Parizu prisodila Prekmurje Jugoslaviji. Dvanajst dni nato je jugoslovanska vojska zasedla pokrajino in s tem dejanjem je postalo Prekmurje sestavni del naše države. Po tisočletni ločitvi je torej prekmursko ljudstvo prišlo v okvir, kamor spada. Ta tisočletna osamljenost Prekmurcev od ostalih Slovencev onstran Mure je dala temu ljudstvu svoj pečat, pokrajini pa svoje posebnosti.

Prekmurje je najsevernejši del naše države ter meri 935,6 km². Na tem koščku zemlje živi — po ljudskem štetju iz l. 1931 — 90.128 ljudi, torej pride na km² skoraj 100 prebivalcev. Politično je razdeljeno na dva okraja: na murskosoboški in lendavski.

Proti meri 596,6 km² z 52.775 prebivalci, drugi 339 km² s 37.353 ljudmi.

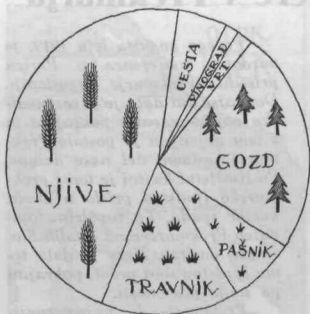
Prekmurje delimo v dva dela. Južni del je ravnina, rečna naplavina, in je skrajni del velike Panonske nižine. S Pomurjem tvori eno zemljepisno enoto. Prekmursko ravnino, ki je približno 45 km dolga in 25 km široka, delijo domačini na Ravensko in Dolinsko.

Severni del Prekmurja je valovit, po domače Goričko imenovan. Najvišja vzpetost znaša 448 m (Središki breg). To nizko gričevje je zadnji del Vzhodnih Alp, ki se tukaj polagoma znižujejo ter preidejo v veliko Panonsko nižino.

Prekmurje je izrazito poljedelska pokrajina. 85% Prekmurcev se bavi s poljedelstvom in živinorejo. Toda niti prvo niti drugo ne nudi toliko, kolikor je potrebno za življenjski obstoj. Edini vir dohodkov bi bila živinoreja, ako bi bile gospodarske razmere ugodnejše. V poljedelstvu se v glavnem goji pšenica, rž, krompir, koruza, ajda in proso. Toda ti poljski pridelki ne zadoščajo niti za domače potrebe, kaj šele, da bi nudili ljudem boljše življenje. Že po novem letu se pri večini družin začne pomanjkanje, kar traja do novega kruha.

Na prekmurskih njivah zraste letno okrog 100 tisoč metrskih stotov pšenice; skoraj isto toliko rži in koruze ter približno 250—300 tisoč metrskih stotov krompirja. Ako primerjamo količino teh pridelkov s številom prebivalcev — predvsem s številom bajtarjev —, potem nam bodo jasne gospodarske razmere in socialne prilike v Prekmurju. Nekako 65% prekmurskega kmečkega prebivalstva je bajtarjev, to so oni, ki nimajo toliko zemlje, da bi prehranili svoje družine. Za prehrano petčlanske družine se računa na ravnini 6 oralov zemlje, v hribovitem delu Prekmurja pa 12. Toda takih kmetij 65% Prekmurcev ne poseduje. Seveda so bile gospodarske razmere pred izvedbo agrarne reforme še slabše. Število bajtarjev je bilo za 20%

večje od današnjega, saj je 10 veleposestnikov posedovalo nad četrtno celotnega Prekmurja — 28.000 ha najboljše zemlje.

Od celotne površine Prekmurja je 71.862 oralov orne zemlje, 27.017 oralov travnika, 10.578 oralov pašnika, 40.131 oralov gozda, vrtovi znašajo 1922 oralov, vinogradi 1556, nerodovitna tla in davka prosta zemlja 8482 oralov. Torej skoraj polovica rodovitne zemlje je v polju, četrtnina so gozdovi, dobro so zastopani travniki, vrtovi in vinogradi. Neplodnega soeta je skoraj 600 oralov (močvirje), 7882 oralov pa odpada na ceste in poti.

Po izvedbi agrarne reforme se je posestno stanje precej izpremenilo, tola ne v takem obsegu, da bi si Prekmurci vsaj malo oddahnili od velikih skrbi za življenje. Zemlja je bila namreč dodeljena v času najslabših gospodarskih razmer in sicer za visoko ceno. Agrarna reforma ni prinesla zaželenega uspeha. Res, da so prav reoni kmetje postali lastniki skromnih kmetij, ki pa ne zadoščajo za življenje. Z zavlačevanjem izvedbe agrarne reforme so zamudili pravi čas, ko so bile gospodarske razmere ugodne, ko bi mali kmetič lahko odplačal zemljo. Namesto tega je dobil zemljo v času gospodarske stiske ter mu ni ostalo drugega, kakor da se zadolži ali da vrne zemljo. Zadolžiti se je moral tudi zaradi nakupa živine in gospodarskega orodja ter za zidanje stanovanjske hiše in gospodarskega poslopja.

Gospodarske razmere še slabšajo nizke cene poljedelskih proizvodov in neurejena prodaja teh. K temu se pridruži še dejstvo, da je Prekmurje na robu Slovenije brez dobrih zvez z večjimi mesti. Prekmurje ima poleg tega še največji davčni količnik v Sloveniji.

V živinoreji se goji predvsem govedo simodolske pasme. Konjereja je zelo zadovolja; prav lepo pa se je razvilo perutninarstvo, svinjereja in čebelarstvo. Slednje že nekaj let močno trpi zaradi vsakoletne suše, kar v veliki meri znižuje dohodke Prekmurca.

Industrija je v mali meri zastopana. Pomembnejša je mesna, mlinska in pletiljska ter industrija za perilo. V teh je zaposlenih večje število ljudi. Mala obrt hira kakor povsod na svetu. Mnogi obrtniki so opustili svojo obrt in se preživljajo kot sezonski delavci. Od domačih obrti je omembe vredna lončarska.

Iz teh slabih gospodarskih razmer izvirajo tudi nepopoljne socialne prilike,

v katerih prekmursko ljudstvo živi, in — izseljevanje za kruhom. Skoraj ni odraslega Prekmurca, ki ni bil še v svetu. Premurec prav dobro pozna Severno in Južno Ameriko, madžarska žitna polja, vso Slovenijo, Bačko, Banat, Slavonijo, Francijo, Nemčijo in še druge dele sveta. Vsako leto da Prekmurje na tisoče svojih najboljših delovnih moči tujini. Priznati moramo, da je izseljevanje ogromnega pomena za naše narodno gospodarstvo, saj pridejo vsako leto težki milijoni v Prekmurje. Tisočerin in tisočerin Premurcem je zaslužek v tujini pripomogel do boljšega kruha, katerega jim je domača zemlja odrekla. Res je pa tudi, da se z izseljevanjem za kruhom širi duševno obzorje izseljencev. Saj pridejo v dotik z narodi z visoko kulturo, kar pa ne more ostati brez vpliva. Toda izseljevanje ima tudi svoje slabe strani. V mnogih primerih trpi narodna zavest, a tudi slabih napad se navzamejo izseljenci v tujini. Hvalevredna je skrb, ki se v zadnjem času posveča izseljencem, potrebno pa je še mnogo poštenega dela, da jih ohranimo za našo narodno skupnost.

Maksimov

Deček in ptica

»Kaj ste, ptički, onemeli,
ali v drugi kraj zleteli,
da so prazni naši kraji,
v molk zaviti cvetni gaji?«

»Deček moj, me le molčimo,
ker se črnih ptic bojimo,
ki po zraku zdaj brenčijo
svojo temno melodijo...«

Jos. Jerše

Gojitev kanarčkov

Francek je bil mestni otrok. Zelo rad je imel ptičke, ki jih je vedno opazoval na domačem vrtu ter na izprehodih okrog mesta. Njegov stric Jože, ki je hodil ob nedeljah večkrat na lov, mu je nekoč pravil, da je v gozdu najlepše takrat, ko se ptički pariyo in delajo gnezda.

Francek bi bil imel zelo rad kakega ptiča tudi doma v sobi. Posebno si je želel kanarčka. Zato je bil kar naprej nad babico, o kateri je vedel, da mu vse ustreže, kar le more.

Tudi to željo mu je babica kmalu izpolnila. Kupila mu je lepega kanarčka in tudi kletko-parilnico.

Francek, ki je že okušal modrost drugega razreda, je z metrom natančno premeril in dognal, da je 40 cm dolga, 30 cm globoka in 35 cm visoka. 15 cm pod stropom je imela prečne paličice.

»Zdaj pa le pazi, da bo kletka vedno dobro očiščena,« ga je opomnila babica. »Če boš vse v redu oskrboval in se pridno učil, ti kupim še samico.«

In res sta čez nekaj dni morala še po samico, ker je Francek venomer razlagal babici, kako bi bilo lepo, če bi imel ubogi samec tudi družbo.

Svečano sta prinesla z babico še samico. Spustila sta jo v kletko-parilnico, samca pa začasno v drugo kletko. V kletki-parilnici je imela samica že

pripravljeno svežo hrano in vodo. Nепrestano je Francek opazoval vsako kretnjo samice. Mislil si je, da bo imela takoj drugi dan mladičke.

Čez tri dni, ko se je samica privadila novega stanovanja in že delala gnezdo, sta spustila zvečer v mraku samca k samici. Nekaj časa sta se podila po kletki in kmalu postala velika prijateljca. Babica pa je učila Francka: »Vidiš, pa tudi hrano moraš zboljšati, da bo samica lahko nesla jajčka. Dati jima moraš košček sladkega jabolka in jajčne hrane. To pa le, če je v sobi stalno 15—17° C topline, drugače dobi samica vnetje črevesja zaradi težke jajčne hrane. V kletki morajo biti tudi kratke nitke, mehak papir, otava in jajčne lupine. Slednje potrebuje za tvoritev svojih jajčk. Le pridno krmi, pazi na čistoto v kletki, v kot pritrdi leseno ali pleteno gnezdo — in kmalu boš vesel.«

Francek rad uboga babico in res zagleda tekom desetih dni zjutraj v gnezdu zeleno pikasto jajce. Od veselja poskakuje, ploska z rokama in kaže na vse mogoče načine svoje veselje in hvaležnost. »Kdaj pa bo samica znesla drugo jajce,« vpraša Francek. »Jutri zjutraj in tako bo znesla 4—5 jajčk, vsak dan po eno. Zadnje bo bolj svetlozelenkasto. Ta jajčka moraš vsak dan sproti z žličko odstraniti in z lesenim ali porcelanastim nadomestiti.« mu odvrne babica. »Ko bo znesla zadnje jajce, boš odstranil samca, da ne bo nadlegoval samice, in podložil ji boš previdno vsa jajčka. Na jajčkih bo sedela 13 dni in pol. Štirinajsti dan bodo oplojena jajčka čez sredo počila in iz njih se bodo izvalili mali, goli, slepi kanarčki. Med valjenjem samica ne sme dobiti jajčne hrane, ker bi obolela na črevesju in bi se v njej prezgodaj razvila nova jajca. V tem primeru bi samica zapustila jajčka in gnezdo ter gledala in klicala samčka.«

»Oh,« je vzdihnil Francek in zaupno pogledal babico. »Kaj me gledaš?« ga vpraša babica. »Po pravici si velika babica, ker veliko veš in vse tako lepo urediš pri nas doma,« ji zašepeta mali hvaležni Francek. »Ali bom tudi jaz velik Francek, ko me boš naučila gojiti kanarčke?« — »Tudi,« mu odgovori. Tako je stal pred njo z odprtimi usti in požiral njene besede. Skrbelo ga je, če samica ne bo poginila, ker med valjenjem ne bo dobila jajčne hrane. »Uboga samica,« vzdihne Francek. Babica pa reče: »Poslušaj, 2 dni prej, ko se bodo izvalili mladički, ji bova naredila vsak dan sveže jajčne hrane, včasih tudi dvakrat, da bo samica raje pitala. Med valjenjem bo dobivala samo zrnatо hrano.«

»Kako se pa naredi?« jo vpraša radovedni Francek.

»Trdo skuhanо kurje jajce bova razpolovila. Eno polovico bova zelo drobno razsekljala in pridejala veliko žlico suhih drobtin. Te suhe drobtine pa z mlekom malo razmočila in pridejala eno kavino žličko modrega maka. Vse to bova dobro premešala in dala samici, da bo pitala svoje otročičke, ali pa bova namočila v mleku kruh, ga ožela in pridejala modrega maka.«

Francek vsak dan pogleduje na koledar, kdaj bo preteklo 13 dni in pol. Nestrpno sprašuje babico, če se bodo izvalili kanarčki ali ne. »Bodo, bodo,« ga zagotavlja babica.

Štirinajsti dan zjutraj je šla samica iz gnezda pit vodo. Francek hitro stopi na stol in pogleda v gnezdo. »Babica, babica, kanarčki, kanarčki!« kliče Francek. »Koliko pa jih je?« vpraša stric Jože. »Pet,« odgovori Francek.

Ko je babica slišala veselo klicanje radovednega vnuka Francka, prihiti iz spalnice v sobo in vidi veselje. Francek se ji ovije od veselja okrog vratu, ona pa reče: »Ptičke vidiš, a velikih skrbi, ki te čakajo, ne vidiš. Paziti boš moral, da se ne zarede v gnezdu uši ali pršice, ki kanarčkom pijejo kri. V tem primeru bi postali rumeni in bi poginili. Dnevno jim boš moral polagati dvakrat sveže jajčne hrane, zrnje in postano pitno vodo. Le opazuj jih, kako

hitro rastejo. Peti ali šesti dan jim bova dala obročke na noge. To se zgodi tako, da z eno roko primeš ptico za nogo, obrneš tri prstke naprej in enega nazaj, z drugo roko pa pritisneš obroček na nogo. Peti dan kanarčki spregledajo. Ko so stari šestnajst dni, boš moral dati zopet samca k samici, da bosta naredila drugo gnezdo. Ako bi samec tepel mladiče, ga odstrani in daj k samici zjutraj in v mraku za eno uro. Če jih pa pridno pita, ga pusti zraven. Skrbno pa pazi na samico. Ona kaj rada spuli mladičem perje, repek, peruti in nosi to v drugo gnezdo. V tem primeru zapri mladiče v posebno kletko, jo obesi poleg, in tako bo samica pitala mladiče skozi žico obešene kletke. V kletko parilnico pa daj zopet kratkih nitk, da bo samica lahko nosila za drugo gnezdo. Ko so kanarčki stari 17–24 dni, jih samica polagoma zapušča in jih manj pita, ker skrbi že za novo gnezdo. Z 21. dnem zapuste mladiči navadno gnezdo, a jedó šele, ko so stari 24 dni. Ta prehod v samostojno življenje je najbolj resen in nevaren. Doslej jih je pitala mati, ki je hrano skrbno predelala v golši. Sedaj se pa ptički kaj radi preveč najedo in dobe bolezen — požrešnost. Zato boš moral jajčni hrani primešati zmletega ripsa — repice. Tako se bodo kanarčki navadili na zrnat hrano — rips, ki je zanje najbolj zdrava hrana. Polagoma boš moral jajčno hrano zmanjševati in dodajati rips. Cel rips bodo luščili pozneje. Privadil jih boš tako, da ga boš prej namočil in v krpi posušil tekom pol ure. Tako osušenega pokladaj mladičem, ki ga prav radi jedó. Kmalu bodo jedli samostojno. Mladičem ne daj jabolk, solate, sladkorja in drugih dobrot, pač pa skrbi za dobro zrnje.»

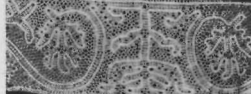
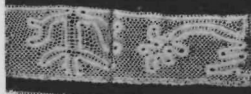
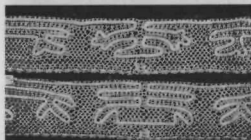
Radovedni Francek pa vpraša babico:

»Kolikokrat gnezdi samica?« Ta mu odgovori: »Tri do štirikrat, a pravi gojiteljji puste navadno le dvakrat, da se samice preveč ne izčrpajo.«

Francek hodi po sobi in reče: »Babica, ali si kaj vesela, ko najini kanarčki tako skačejo?« — »Seveda sem,« mu odgovori. Nato nadaljuje in reče: »Vidiš, čez šest tednov bodo dobili že novo obleko. Nastopila bo misatev. Dobili bodo novo lepo perje, a staro jim bo izpadalo od zadaj proti glavi. Skrbeti boš moral, da se ne prehlade, da ne bodo na prepihu in tudi loviti jih ne boš smel. Strah jim škoduje in misatev ali skubljenje zastane. Kadar se ptiček skubi, je bolan. Zelo ga varuje, ker rad pogine. Sedaj, ko sem ti povedala vse bistvene stvari o gojenju in negi kanarčkov, ti povem še pregovor, ki si ga dobro zapomni:

Kdor ima rad ptičke, tega imajo tudi ljudje radi.«

Čipkarstvo — naša narodna obrt

Najstarejše čipke

da so izdelane strokovno in se uporablja zanje pravi laneni sukanec, ker le take se lepo perejo in likajo. Ohraniti se morejo celo po več desetletij. Seveda moramo pri pranju in likanju z njimi pravilno ravnati.

Vse prve vzorce so izdelale preproste žene in dekleta po lastnih načrtih in jih imenovala z domačimi imeni, posnetimi po predmetih, ki so jih pred-

Vsak narod stremi za tem, da bi pokazal v svojih narodnih izdelkih čim več popolnosti, lepote in kulture. Naša Slovenija je v tem na precej visoki stopnji.

Čipkarstvo je v Sloveniji najbolj razširjen in organiziran ženski domači obrt in že davno prav dobro poznan, kar pričajo razne zbirke iz 15. in 16. stoletja, ki so shranjene v muzeju.

Da so bile čipke že od nekdaj priljubljene, se vidi v tem, ker so jih naše prababice šivale na svoje narodne noše in bile zelo ponosne na ta okras. Dragocene čipke so večkrat krasile tudi oltarje in kipe Matere božje, ker so jo hoteli s tem še bolj počastiti.

Prvotno so po samostanih izdelovali klekljane čipke in jih uporabljali za mašne plašče in prte ter za drugo okrasje visokih cerkvenih dostojanstvenikov. Po gradovih pa so plemiške žene in hčere izdelovale čipke za okras oblek, ovratnikov in manšet, pokrival za glavo, nogavic, čevljev, pajčolanov, pahljač in za okraske pri naslonjačih, kar še dandanes vidimo na slikah plemičev in drugih bogatinov.

Iz zgodovine Slovanov nam je znano, da je bila pri njih čipkarska umetnost na najvišji stopnji. Zaradi raznih tujih vplivov na njihovo življenje je cvetoče čipkarstvo popolnoma prešlo na druge pokrajine in tamkaj začelo uspevati v polnem obsegu.

V Sloveniji začenjajo deklice s poukom klekljanja že prav zgodaj, s petimi in šestimi leti. Prve pojme dajejo čestokrat otrokom matere same, kasneje pa se poučujejo v čipkarski šoli.

Slovenske čipke so znane po svojih izvirnih domislekih in po lepoti doma in v tujini. Izdelava je natančna, material prvovrsten, cena nizka. Gredo za modo in je njih uporabnost prav mnogostranska. Klekljane čipke so zaradi svoje trpežnosti, zlasti za namizno in posteljno perilo, zelo priljubljene. Važno pa je pri teh čipkah to,

stavljali vzorci, kakor: srčkovke, polževke, zvezde, gobe, močeradi, krone itd. Tako je nastalo ljudsko izrazoslovje. Tuje vzorce pa, ki so jih prinesli s seboj razni inozemski prodajalci, so delavke prevzele in jih preuredile po svoje, da so vzorci dobili izrazito ljudski značaj.

Čipkarstvo v Sloveniji se podeduje iz roda v rod. Čipke se izdelujejo iz najbolj preprostega, a tudi najfinejšega materiala, iz zlata in srebra, iz tankega svilenega sukanca in tudi po načinu bruseljskih čipk. Da so klekljane čipke vedno moderne, vidimo v tem, kako različno se lahko uporabijo tudi pri raznih oblekah. Zadnja leta pa izdelujejo celo večerne obleke iz čipk.

Čipk pred uporabo ne perejo, a so vendar snežnobeke, ker čipkarice pazijo, da imajo vedno čiste roke. Učenje tehnike klekljanih čipk traja precej dolgo, tudi 4—5 let. Dostikrat naredi izurjena delavka v petih urah samo nekaj cm čipk, zlasti če so delane iz sukanca št. 1200. Tehnika klekljanih čipk ima zelo mnogo načinov izdelave, kajti vsak vzorec zahteva svojo številko sukanca in svojo tehniko. Čipkarica mora zelo previdno delati, da dobi čipka vse odtenke ter pride s tem do popolnega izraza.

Pri klekljanih čipkah mora biti material pravilno izbran, t. j. natančno mora ustrezati vzorcu-risbi, in tudi čipkarica mora paziti, da ne dela preko vzorca, ker bi drugače čipka izgubila obliko.

Zasluzek je stalen, toda zelo skromen. Vendar je slovenska žena vesela tega skromnega, toda poštenega zaslužka.

Velike umetnine čipkarskih izdelkov ustvarjajo naše žene in dekleta s svojo potrpežljivostjo in bujno domiselnostjo. Vanj vpletajo svoje sanje in svoja pričakovanja. Koliko pridnosti, potrpežljivosti in domišljije je v teh nežnih ročnih umotvorih slovenskih žen!

Slovenske čipke so postale prava narodna umetnina in lahko tekmujejo glede izdelave in izvirnosti s tujimi čipkami. Zaradi svojih posebnosti in načina izdelave jih moremo uvrstiti med najlepše slovenske okraske.

Za čipkarstvo imamo v Ljubljani državni osrednji zavod za ženski domači obrt, po raznih krajih v Sloveniji pa več šol.

Čipkarstvo se goji zlasti v Horjulu, Polhovem Gradcu, Žireh, Železnikih, Zalem logu, v Selcah in v Fari pri Kostelu.

Svet se zelo zanima za naše čipke, zato jih zavod izvažja v različne kraje, kakor: v Francijo, Anglijo, Nemčijo, Romunijo, Italijo, Dansko, Holandsko, Švedsko, a tudi v druge dele sveta.

Čipkarstvo se še vedno izpopolnjuje in zato ne bo nikoli zastarelo.

Narodni obrt je zaklad narodne poezije in pridnosti.

Ročno delo je odsev značilnosti ženske duše. Izdelki ročnih del slovenskih deklet so zrcalo omike slovenske žene in njih smisla za lepoto.

Najmlajše čipkarice

Trije rodovi

Franjo Čiçek

Nekaj zanimivih o pukšanskem kovaču

V Pukšah so imeli kovača, ki mu je bilo ime Sempas. Sempas je bil za vse pri roki. Pet far naokoli ni imelo takega kovača. So bili Pukšani ponosni nanj in so mu rekali »naš baron Sempas«. Gospod mu niso rekali, kajti je bil »gospod« samo župan in vicerihtar. Sempas je bil torej baron in je smel nositi ob nedeljah visoko kapo z rdečim trakom in irhaste hlače. Ako se je komu izbosila kobila, jo je dobil v roke Sempas ter jo podkoval tako, da so štrleli žebliji kobili do kolena in je uboga mrha šepala kakor Fijavčkova Nežka, kovač pa se je rotil na vse mile in hude viže, da bo mrha prej poginila kakor pa podkev ali žebliji. Sempas je imel prav. Mnogokrat že kobila ni več migala, podkev pa je še vedno trdno držala v veliko veselje kovačevo.

Oni dan je vozil Anza Cincajzelc gnoj. Pa se mu naenkrat stare zadnje kolo. Holaj, zakaj imamo kovača? Zmetal je gnoj kar na sredo ceste in po treh je vozil strto kolo h kovaču. Kovač ni trenil z očesom.

»Prava reč,« je dejal ter pograbil kos železa in ga porinil v ogenj. Ko je bilo žareče, ga prime s kleščami ter ga imenitno prilepi okoli kolesa. Vihtel in udrihal je s kladivom, da se je kolo kar sesedalo ter dobivalo obliko okroglega kvadrata. Parkrat je pri tem oplazil Cincajzelca, ki se je nazadnje znašel v občinski mlaki, kamor ga je sunilo navdušeno kladivo.

Ko je bil kovač gotov, je bilo kolo kakor kurje jajce. Sempas ga pritrdi k vozu in Cincajzelc požene. Hudimana! Samo enkrat se je novo kolo zasukalo, pa je že zletel ubogi Cincajzelc z voza kakor mlada žaba. Takoj je Cincajzelc protestiral pri kovaču zaradi kolesa. Tega je baron Sempas ravno čakal. Takoj

je bil voljan pobotati se z Anzo. Ročno je pograbil bližnjo ročico ter oslinil z njo Cincajzelca preko hrbta, da je ta takoj dobil obliko kolesa in se urno potočil za vozom. Šempas pa je kričal za njim:

»Sultanov Turek! Plačaj prej, potem protestiraj!«

Šempas je poznal še druge viže. Ni še dolgo tega, ko je bolel Bedravskovo Špelo zob. Kar na lepem si zmisli mrcinasti čekan ter prične npor v Špelinih čeljustih. To je dalo jezikavi Špeli vetra. Divjala je po vasi ter klicala vse svetnike na pomoč. Slišal jo je Čibukarjev Tevžek, ki sicer ni bil svetnik, a se je spoznal na razne maže. Takoj si je stresel iz pipe pest tobaka, ki je že bil ves slinast, iz mehurja je dodal še eno pest ter vse skupaj porinil Špeli v usta. Zraven je momljal čarodejno molitvico in dejal:

»Špela, reci: Riga krot, riga krot! Gnil stržen, zdrav koren! Veš, Špela, to pomaga bolj kakor tavžentrože!«

Ali Špela ni imela časa za take reči. Tobak jo je namreč silno žgečkal v goltancu in nenadoma je bruhnila vso nesnago iz ust Čibukarju v obraz in na glavo.

»Falot, zdaj rigaj krot!« je vpila Špela in vsa zaripla tekla po vasi. Pri-tulila je do kovača. Kajti kovač ni bil samo kovač, ampak tudi zdravnik, živinozdravnik in mestni sodnik. Ob velikih praznikih je bil celo za policaja.

Nekega dne je Urbajsu zbolela krava. Slinila se je kakor polž in ni žrla ne kruha ne klobase. Poklicali so kovača. Pomolil je kos razbeljenega železa kravi pod nos, da ji osuši slino. Krava pa ni bila s tem zadovoljna. Povesila je glavo in hop! ji je sedel kovač na rogovih in preden si je utegnil baron Šempas ogledati svet, je že letel preko kravjega hrbta in se ob repu spustil v dolino, od koder se je srečno vrnil domov.

Škriblovega Škrablja je pičila osa ravno na vrh nosa. Saprалot je nos otekel in se svetil kakor najlepša pomaranča. Škriblov Škrabl je kričal kakor mlado prase, če ga potegneš za ušesa. Hitro so poklicali kovača. Baron Šempas je zgrabil Škrablja za glavo, urno ga je zasukal ter mu porinil nos v topel kravjek. Bolečine so na mah ponehale. Čudovite so take 'arcnije'! Škrabl pa je bil od sile nehvaležen. Namesto da bi se lepo zahvalil kovaču, je pograbil gnojne vile in z njimi navalil na barona. Vnela se je huda bitka, v kateri je odtrgal Škribl Škrabl baronu pol uhlja, baron pa je odščipnil Škriblu kos bedra.

Baron Šempas je veljal tudi za pametnega sodnika. Pukšani so celo trdili, da je bil modri Salomon figa proti njihovemu kovaču. Ko je oni dan ugriznil Frtavčov pes starega Fižolarja v nogo, je razsodil kovač takole:

»Pes je ugriznil Fižolarja. Dobro. Fižolar pa naj ugrizne psa in pravici bo zadoščeno!«

Rečeno — storjeno. Fižolar se je postavil na vse štiri ter se junaško zakadil v psa. Še celo zarenčal je in kazal zobe, tako da je pravi pes kar osupnil in nestrpno pričakoval, kaj sedaj pride. Fižolar je šavsnil psa za zadnjo nogo, pes pa, ne bodi len, samo zasukal se je in že je držal v gobcu Fižolarjeve hlače. Kajpada ne celih, ampak dobro polovico. Dalje baron Šempas ni mogel soditi. Že mu je skoraj ušlo:

»Fižolar, zgrabi psa za hlače!« Pa se spomni še pravočasno, da pes nima hlač, razen onih, ki jih je držal v gobcu. Te pa niso njegove, ampak Fižolarjeve. Kako naj bi torej pograbil Fižolar pasje hlače in jih držal v ustih? Sodnik je prišel v hude škripce. Kar vroče mu je postalo. Že je hotel razsoditi, kajti vsi so zijali vanj, in je rekel:

»Fižolar, odgrizni psu za kazen rep!« Fižolar je ubogal. Pričel je iskati pasji rep, toda pes je bil s hlačami že daleč na polju.

»Razpravo prekinemo, dokler se pes ne vrne,« je končal baron Šempas ter pričel goniti kovaški meh.

Na veliko noč je bil Šempas za policaja in je v gostilni našel razbojnika Krivobrka.

»Krivobrck, moj si in jutri te obesimo!« mu je dejal in ga gnal v luknjo. Luknja je bila občinska ječa in je Krivobrck lepo poprosil policaja, naj mu pokaže, v kateri kot da se lahko naseli. On da je zelo skromen človek in ne rabi cele ječe. Lahko se tudi pripeti, da bo junaški policaj privedel še več tolovajev in se bodo potem prepirali, kje naj eden ali drug stanuje in domuje. Vse to pa odpade, ako mu že sedaj pokaže, kje je njegov kvartir. Je ubogal policaj, pametna se mu je zdela ta beseda. Stopil je v ječo ter odšel v zadnji kot in dejal:

»Tu je tvoj prostor, rokomavh!«

Ali v tem trenutku se je znašel baron Šempas v črni temi. Kajti Krivobrck je lepo zaklenil vrata in odšel nazaj v gostilno. Pukšani so iskali svojega policaja po njivah in v gozdu ter so ga našli šele čez dva dni v ječi, kjer je kričal in rjovel kakor bengalski tiger. Malo je manjkalo, da ga niso naklestili, kajti v ječi se ne sme kričati. Tak vam je bil puksanski kovač in zdaj je prihitela v njegovo varstvo še uboga Špela. Šempas jo urno posadi na nakovalo. V roko vzame velikanske klešče ter ji stopi za hrbet.

»Špela, kateri je, da mu zavijem vrat?« je dejal.

Špela odpre usta na stežaj ter mu pokaže nemarni zob. Baron Šempas nastavi klešče, stisne in močno potegne. Rrrsk! Sapra! Kovač je pogledal, da nikoli tega. Kajti v kleščah je držal pet zdravih zob. Kapa kosmata! Špela je kričala in držala zdravnika za vrat, da mu je že pohajala sapa.

»Čuj, Špela,« je začel Šempas, »katera mrcina od teh te je bolela? Malo preveč jih je priletelo ven, a nič za to. Ostale štiri ti vtaknem nazaj v čeljust, pa bo vse v najlepšem redu.«

Ali Špela ni bila takih misli. Divjala je kakor sam hudir. Bliskovito je pograbila težko kladivo ter ga zagnala v kovača, da se je ta na mah sesedel na kovaški meh in ga predrl kakor pajčevino. Baron Šempas se je znašel v tesni vreči z glavo navzdol in ni mogel ne naprej ne nazaj. Šele naslednji dan ga je potegnila žena za pete ven.

»Kod pa rogoviliš, klada pijana?« ga je pozdravila ljubezniva ženka ter ga sunila v rebra. Baronu Šempasu je bilo malo nerodno. Zatajil je Špelo in njene zobe ter je dejal: »Meh je popuščal sapo, pa sem ga šival spodaj.« Zasukal si je brke in se imenitno držal.

Mislim, da baron Šempas še ni umrl, če še živi.

KRISTA HAFNER

Palček Peter

IX.

DOLGO STA HODILA PETER IN SKOKICA PREKO GOZDOV IN PUSTIH PAŠNIKOV. ŠELE OKOLI POLDNEVA STA PRIŠLA DO VELIKEGA POSLOPJA. VSE POLNO LJUDI JE BILO TAM. SPREDAJ SE JE VLEKLA ČRNA PROGA.

»TO JE ŽELEZNICA,« JE REKEL PETER.

»PELJIVA SE Z NJO, BOVA PREJ POD PALMAMI,« JE REKLA SKOKICA.

»ŽE,« JE MODROVAL PETER, »A DENARJA NIMAVA. ČE PA SE HOČEŠ Z VLAKOM PELJATI, MORAŠ PLAČATI.«

»ZAPLEŠIVA IN ZAPOJVA, MORDA SE NAJU VLAK USMILI,« JE PREDLAGALA SKOKICA.

POSTAVILA STA SE MED GRUČO LJUDI IN PRIČELA PLESATI IN PETI. LJUDJE SO SE SMEJALI IN JIMA PLOSKALI. VELIK, POSTAVEN GOSPOD PA JE PRIJEL PETRA ZA BRADO IN REKEL:

»ČIGAVA PA STA VIDVA?«

A PETER NI MOGEL ODGOVORITI. PRAV TAKRAT SE JE S TRUŠČEM PRIPELJAL VLAK NA POSTAJO. GOSPOD JE PRIJEL SKOKICO ZA TAČKO, SI POSADIL PETRA NA RAMO IN REKEL: »KAR Z MANO, PRIJATELJČKA! MI VSAJ DOLGČAS NE BO NA DOLGI POTI.«

IN RES MU NI BILO DOLGČAS. VSO NOČ STA GA SKOKICA IN PETER ZABAVALA V VLAKU. NI MU BILO ŽAL TISTIH DINARJEV, KI JIH JE PLAČAL ZA PREVOZ OPICE. PETER PA SE JE ZASTONJ VOZIL, KER JE BIL TAKO MAJHEN.

PROTI JUTRU JE SKOKICA POGLEDALA SKOZI OKNO IN ZARAJALA: »MORJE!«

»MORJE,« JE PONOVILO GOSPOD. »ALI BI VIDVA TUDI RADA NA MORJE?«

»IN ŠE ČEZ, TJA POD PALME. TAM JE SKOKICA DOMA,« JE PRIPODEVAL PETER.

»PRAV,« JE REKEL GOSPOD. »PRIPOROČIM VAJU KAPITANU MARKU. TA JE MOJ PRIJATELJ.«

KAPITAN MARKO JE VESELO POZDRAVIL SVOJEGA PRIJATELJA IN SE ZASMEJAL, KO JE SPOZNAL SVOJA NOVA POTNIKA. »PRAV,«

JE REKEL, »RAD VAJU VZAMEM S SEBOJ, DA BOSTA MOJE POTNIKE ZABAVALA. NIČ HUDEGA VAMA NE BO NA MOJI LADJL.«

TAKO STA POSTALA PETER IN SKOKICA POTNIKA NA VELIKI LADJL. DOBRO SE JIMA JE GODILO, LJUDJE SO JU IMELI RADI IN

NIČESAR JIMA NI MANJKALO. KAR PREHITRO JE MINILA LEPA VOŽNJA. NERAD SE JE PETER POSLOVIL OD PRIJAZNEGA KAPITANA IN MOČNIH MORNARJEV. SKOKICI PA SE JE MUDILO NAPREJ.

»VIDIŠ, TAM SO PALME. TAM ZADAJ SEM DOMA. JUH, KAKO BO LEPO!« IN HITELA JE, DA JO JE PETER KOMAJ DOHAJAL.

SPOTOMA STA ZAJAHALA VELIKO GRBASTO KAMELO, KI JU JE V DOLGIH KORAKIH PRINESLA DO VELIKEGA GOZDA. SKOKICA SE KAMELI ŠE ZAHVALITI NI UTEGNILA, ŽE JE BILA NA VISOKI PALMI, SE ZIBALA NA TANKI VEJI IN VABILO PETRA: »PRIDI GOR! TU JE NAJLEPŠE NA SVETU. TU SEM DOMA.«

»TI ŽE,« JE REKEL PETER, »JAZ PA NE. MOJ DOM JE DRUGJE.«

TRI DNI JE OSTAL PETER PRI OPICI SKOKICI. TA JE MEDTEM DOBILA DRUŠČINO. TROPA OPIC SE JE NASELILA OKOLI NJE IN SE IGRALA S PETROM. A PETER JE BIL TE DRUŠČINE KMALU SIT. »SAME OPICE SO,« JE REKEL, »TA DRUŽBA NI ZAME. DOMOV POJDEM!«

POSLOVIL SE JE OD SKOKICE IN NJENE TOVARIŠIJE IN SE NAPOTIL NAZAJ PROTI DOMU.

ZOPET GA JE SPREJEL NA LADJO KAPITAN MARKO, KI SE JE ZDAJ VRAČAL V DOMOVINO. DOLGO SE JE VOZIL, VELIKO SVETA JE VIDEL IN MNOGO ZNANCEV SI JE PRIDOBIL.

KO PA JE ZAVLADALA V DEŽELI POMLAD, JE BIL PALČEK ZOPET DOMA.

LEPEGA JUTRA JE SREČAL NA OZARAH MURENČKA. PRIJAZNO GA JE POZDRAVIL IN MU PRIPOVEDOVAL, KJE JE HODIL IN KAJ VSE JE DOŽIVEL, ODKAR STA SE ZADNJIČ VIDELA. »VEŠ,« JE REKEL, »SVET JE LEP IN VELIKO DOŽIVIŠ, ČE ROMAŠ PO NJEM. AMPAK NAJLEPŠE JE DOMA. TO JE VEDEL MEDVEDEK MEDEK, TO JE ČUTILA TUDI OPICA SKOKICA, TO PRAVIM ZDAJ TUDI JAZ. HOTEL SEM MED LJUDI IN V ŠOLO, DA BI POSTAL UČEN ČLOVEK, A VIDIM, DA ME IMAJO VSI SAMO ZA PAJACA IN HOČEJO, DA BI JIM SAMO BURKE UGANJAL. ZATO POJDEM TUDI JAZ DOMOV POD ZEMLJO, V KRALJESTVO PALČKOV.«

IN ŠE PREDEN SE JE MURENČEK PRAV ZAVEDEL, JE PETER IZGINIL SKOZI KRTOVO LUKNJO POD ZEMLJO IN NIHČE VEČ GA NI VIDEL. ZADOVOLJNO JE ŽIVEL ODSLEJ V DOMAČI ZEMLJI.

Naše male živali

ZAJČEK

DETELJA

KOREN

GOS

RACA

GOLOB

GNEZDO

LASTOVICA

NAŠI 1 SO MOJI LJUBLJENCI; VEDNO JIM PRI-
NAŠAM 2 IN 3. VSAK MESEC IMAMO VEČ 1. ČE BO
ŠLO TAKO NAPREJ, BOM KMALU Z 1 KAR OBOGA-
TEL. PO DVORIŠČU SE ŠE KOBACAJO 4 IN 5 IN GRU-
LIJO MILI 6. 4, 5 IN 6 KRMIMO Z ŽITOM. PA ŠE NE-
KDO SPADA K DOMU! V HLEVVU SI GRADI SVOJE 7.
TO JE NAŠA PRELJUBA 8, KI JO IMAMO VSI RAD!

Kaj pravi zdravje

(Iz bolgarskega lista P. R. K. prevedel Hriberšek Valter)

Moraš jesti kruh! Moraš piti vodo! Hodi spat po sončnem zahodu!
Zjutraj zgodaj vstajaj, mahaj z rokami, razširi prsi, globoko dihaj ter se
čim dalje sprehajaj!

*

Moraš se veseliti sonca in rad imeti veter! Daj, da te veter prepiha, in
poželi, da te odnese s seboj!

*

Imej rad vsakega človeka! Bodi z njim ljubezniv in dober kakor s svo-
jim bratom! Govori mu prijazne besede! Večkrat si poj! Še takrat, ko ti
je težko, žvižgaj, čeprav samemu sebi!

*

Nikomur ne smeš privoščiti kaj slabega! Če te kdo užali, ga pomiluj in
bodi pripravljen, da mu odpustiš!

Šolski odbor P. R. K.

na I. deški ljudski šoli v Ljubljani.

LEGENDA O SOLZAH

BIL JE V NEBESIH LEP IN SREČEN DUH, KI PA JE GREŠIL IN ANGEL GA JE IZGNAL. KO JE VES SOLZAN ZAPUŠČAL RAJ, MU JE REKEL ANGEL: »VRNIL SE BOŠ, KADAR BOŠ PRINESEL BOGU DRAG DAR. SAMO TEDAJ SE TI BO ZNOVA ODPRLA TO KRALJESTVO.«

IN ZAPRLA SO SE ZA NJIM NEBEŠKA VRATA.

NESREČNI DUH SE JE TOLAŽIL S SLADKO OBLJUBO IN ZAČEL JE TAKOJ PREMIŠLJEVATI, KAM NAJ SE OBRNE IN KAJ NAJ STORI, DA SE VRNE ČIMPREJ.

BILA JE NOČ IN NEBO JE BLESTELO V TISOČERIH ZVEZDAH. IN DUH JE POMISLIL: »ČE BI SE ODEL V SVETLOBO!« ... IN LETEL JE PO VZDUHU, UGRABIL ZVEZDAM NAJSVETLEJŠE IN NAJČISTEJŠE ŽARKE IN SE ODEL Ž NJIMI. ŽAREČ KAKOR SONCE JE PRIŠEL PRED NEBEŠKA VRATA. ANGEL VRATAR GA JE POGLEDAL IN DEJAL:

»NE! NA TEBI SE ŠE VIDI MADEŽ TVOJE KRIVDE.«

ŽALOSTEN SE JE DUH ODDALJIL IN POLETEL K ZEMLJI.

TU JE KRALJEVALA POMLAD IN VRTOVI SO SE SMEJALI V CVETJU. DUH JE NATRGAL NAJLEPŠIH CVETIC, SI Ž NJIMI OVENČAL ČELO, ROKE IN VSEGA. TAKO OKRAŠEN SE JE ZOPET DVIGNIL K NEBU IN PROSIL VSTOPA.

»NE,« GA JE ZOPET ZAVRNIL ANGEL. »SKOZI SLADKI VONJ CVETJA VEJE ŠE VEDNO NEPRIJETNI VONJ TVOJE KRIVDE!«

DUH SE JE ZOPET ŽALOSTEN VRNIL NA ZEMLJO, SE SPUSTIL V NAJVEČJE GLOBINE MORJA IN NABRAL NESKONČEN ZAKLAD DRAGOCENIH BISEROV. TODA ZOPET ZAMAN. ANGEL GA JE ZAVRNIL: »NE! VSE BOGASTVO MORJA IN VSEGA STVARSTVA NE BO ZMOGLA NIKDAR ZAKRITI TVOJEGA UBOŠTVA IN SKRITI TVOJE KRIVDE.«

UBOGI DUH! VES OBUPAN SE JE ODDALJIL.

ZAGLEDAL JE SINA, KI JE TEPEL MATER. MATI, BREZ VSAKE KRIVDE, JE TIHO PLAKALA:

»BOG TI POVRNI IN SPREJMI VSO TO BOL V ODPUŠČANJE MOJIH GREHOV!«

OJ, KAKO DRAGOCENE SO SE MU ZDELE MATERINE SOLZE! SPOŠTLJIVO JIH JE NABRAL V DROBNO CVETNO ČAŠO IN SE DVIGNIL K NEBU, PRED NEBEŠKA VRATA, KI SE MU NISO VEČ ODPRLA.

ANGEL GA JE UZRL IN DEJAL:

»KAJ PRINAŠAŠ?«

DUH JE IZTEGNIL ROKO IN POKAZAL ČAŠO, REKOČ:

»SOLZE! SOLZE MATERINE BOLESTI!«

ANGEL PA JE SKLONIL GLAVO, ODPRL NEBEŠKA VRATA IN DEL POLN SPOŠTOVANJA:

»PRIDI! MATERINIM SOLZAM SE ODPRO VEDNO NEBEŠKA VRATA.«

Slovo od šole

Zdaj zadnji dan smo v šoli.
Srce mi govori:
Takole vkup nikoli
ne bomo več prišli.

Res bile so težave,
ko v šolo sem prišel —
a zdaj sem bistre glave,
da zvezde bi preštel.

Učiteljem zahvala
najprvo naj velja:
Kar šola nam je dala,
ne bo šlo iz srca.

Drug drugemu želimo
v življenju srečo vso
in vse si odpustimo,
kar kdaj ni prav biló.

Tako kot čas učenja
minulo nam bo vse —
najlepši čas življenja
pa vendar v šoli je.

Milan Skrbinšek

Kako smo otroci igrali »Trnuljšico«

(Konec.)

Lahko si predstavljate, kakšne težave sem imel sam s seboj, ko sem moral masko lakaja zbrisati z obraza ter se našminkati na novo, da se prelevim iz sluge v kraljevega princa. Vzel sem cunjo, da bi si zbrisal razuro — črno mastilo — z lic. Saj bi bilo še kako šlo, če bi bil takoj našel zrcalo, ki so mi ga bili soigralci nekam založili. Iskal sem ga sicer nekaj časa z veliko nestrpnostjo, kajti na odru se je medtem igra nadaljevala in trenutek mojega drugega nastopa, ko naj bi se kot kraljevič pojavil pred začaranim gradom, se je bližal. Nisem si upal izgubljati kaj več časa ter sem brisal po licih kar na slepo. Ko sem mislil, da sem razuro že zbrisal z lic, sem potegnil s cunjo še čez oboje močnih črnih obrvi. Od razburjenja mi je pot kar lil z obraza, pa sem si ga s cunjo hlastno otiral.

Slišal sem skozi okno, kako se je dejanje bližalo h koncu, zato sem začel z veliko naglico slačiti lakajsko obleko, da se opraviim kot kraljevič. Ni treba, da vam pravim, kako mi je šlo pri tem vse narobe. Kot lakaj sem imel na sebi črne kratke hlače, črne nogavice in nizke črne čevlje, kot kraljevič pa rdeče hlače, bele nogavice in bele čevljičke. Sezul sem se še precej hitro, a z nogavicami, ki so bile za predstavo sveže oprane, je bil križ. S težavo sem jih potegnil z nog; a s še večjo muko sem si s tresočimi rokami nadel bele. Hlače so bile hitro premenjane, a beli dekliški čevljički, ki sem jih bil dobil zadnji trenutek, so mi bili tako tesni, da sem jih komaj nataknil.

Kar zaslišim, da se je zastor zagrnil, in tudi ploskanje mi je naznanilo, da je dejanja konec. Eden igralcev plane skozi okno v sobo in vzkligne: »Milan, hitro se pripravi, tvoja slika je na vrsti!« In res so začeli na odru že zastirati okna oziroma »vrata« z bršljanom, ki smo ga natrgali, da nam je služil namesto trnja. Treba se je bilo požuriti. Hlastno si ognem rdeč plašček ter si natakнем klobuk. Bil je to star črn ženski klobuk s širokimi kraji in »nojevim« perjem. Barok nismo imeli, pa sem si ga poveznil kar tako na glavo. Nisem se zavedal, da nisem bil videti s svojimi kratkimi lasmi pod košatim klobukom kar nič pravljičen.

Hvala Bogu, bil sem končno opravljen in ves srečen in ponosen sem se postavil pred svoje soigralce.

A moja samozavest je nenadno splahnila!

Okoli mene je vse glasno završčalo: »Zamorec! Zamorec!«

Večina soigralcev se je zagnala v krohot, a nekateri, ki so se zavedali usodnosti moje nesreče, so kar prebledeli.

»Takšen vendar ne moreš na oder!« so vzklikali.

»Zakaj ne?«

»Ali ne vidiš, kakšen si?«

»Hahaha, pogledjte zamorca, hahahaha...!« so se krohotali drugi.

Zrl sem vanje ves zmeden in preplašen.

»Na, poglej se!« mi de eden, ki je medtem našel zrcalo, ter mi ga pomolil pred obraz.

Pogledal sem v zrcalo in se kar sesedel. Bil sem po licih in po čelu poln črnih in sivih marog; samo nos je štrlel iz obraza kakor bela vrana sredi jate črnih gavranov.

»Črno mastilo razure in obrvi!« mi je šinilo v glavo. Ko sem si hotel zbrisati masko lakaja z obraza ter si otiral pot s čela, nisem imel zrcala, pa nisem opazil, kako sem si »razuro« razmazal po vsem obrazu.

Hitro sem pograbil drugo cunjo, jo pomočil v vodo in poskušal zamorca — oprati. Končno sem bil toliko očiščen, da sicer res nisem več bil zamorec, a šel sem vseeno precej potrtn na oder, kajti koža mojega obraza nikakor ni bila tako nežno bela, kot so jo imeli lepo naslikani kraljeviči v knjigi pravljič.

A ko se je zastor dvignil in sem stopil na oder, sem poskušal pozabiti na to žalost, saj sem moral misliti na besedilo svoje vloge in na svojo igro. In ker občinstvo ni vedelo, kaj se je »za kulisami« godilo — kako se je lakaj spremenil v zamorca, a zamorec v kraljeviča in ker sem se od razburjenja tudi še med igranjem tresel kakor šiba na vodi, da je občinstvo mislilo, da je to le moje tako silno čustveno igranje, se ni nihče zasmejal.

Nasprotno, ves prizor je občinstvo zasledovalo z veliko napetostjo. In vse bi se bilo lepo in srečno končalo, da se ni Trnuljčica, ki je prej vsa pravljična lepo spala, takrat, ko jo je kraljevič s poljubom prebudil ter je polagoma vstala in vsa vzradoščena naglo stopila k svojemu rešitelju — dolgega krila nevajena — spotaknila, da bi bila padla z odra, če ne bi bil v zadnjem hipu neki dijak iz občinstva priskočil ter jo podprl!

Res, zgodila se je skoraj velika nerodnost, ki bi bila konec igre čisto pokvarila, občinstvo bi se bilo zasmejalo in vsa lepota pravljičice bi bila šla po vodi.

Ker se je pa Trnuljčica z dijakovo pomočjo v zadnjem hipu še ujela, občinstvo ni moglo priti do smeha. Nasprotno, ko se je kraljična spotaknila, je občinstvo tesnobno vzkliknilo in bilo nato nad vse srečno, ko jo je držal kraljevič — drugič rešeno! — v objemu.

Materi!

Mati — to je tista sladka beseda, ki jo že neogljeni otrok hoče izgovoriti prej, kakor sploh govoriti more. Vsa srečna se sklanja mati nad njim, nad ljubljениm otrokom, ki mu žari obraz od veselja in bi najrajši na ves glas zaklical — mati — in ji s to besedico razodel vso ljubezen.

Polni veselja skačejo otroci okrog hiše, kričijo, razgrajajo in se igrajo. Pa se prikaže skrbna mati in vse je pozabljeno; vsi so pri njej in ročice najmlajšega jo hvaležno objemajo. — Pa kako ne bi bili srečni ti nedolžni otročiči? Saj imajo drago mater, ki jih ljubi iz vsega srca, zanje dela, skrbi, moli in trpi.

Pa hitro, prehitro minevajo ta blažena leta. Treba je pustiti pisane rožice, metulje in igrače.

Kdo se sedaj zopet najbolj trudi za svojega otroka? — Skrbna mati. Moli in misli: v katerem poklicu bo najsrečnejši, kje bo ostal najpridnejši in zanj je pripravljena žrtvovati vse. — Za lep poklic se je odločil sin. V skrbi utripa materino srce. Bo vzdržal in ostal dober? Mnogo vročih prošenj pošilja k Vsemogočnemu in mu ga izroča. Dobro ve, da ne bo šlo zlahka, mnogo bo morala pretrpeti, pa vse hoče prestati, samo da bo otrok srečen.

In kaj zahteva za vso dobroto, ki jo neprenehoma deli mati? Zase ničesar!

Prišel je maj, poln dehtečega cvetja. V tem lepem mesecu obhajajo matere svoj materinski dan. Kaj bomo torej storili otroci?

Najbolj jih bo veselilo to, kar vedno žele: da bi bili otroci pridni in pošteni, kar jim k materinskemu dnevu tudi obljublamo.

Šulek Terezija.

Spoštovani gospod urednik!

Prosim Vas, da bi to moje pismo priobčili v »Vrtcu«. Hočem Vam opisati, kakšno je mesto Kamnik ob semanjih dneh. Mislim, da Vas bo opis zanimal, še več pozornosti pa mu bodo nemara posvetili moji izvenkarniški sovrstniki in sovrstnice, ki ne poznajo našega mesta in njegovega življenja.

Semenj imamo vsak drugi torek v mesecu. Vsak drugi mesec je veliki semenj. Tedaj pride mnogo kupcev in prodajalcev. Letošnji januarski veliki sejem je bil zelo živahen. Bilo je dosti kramarjev z raznim blagom, pa tudi dovolj kupcev. Prignali so tudi veliko živine.

Jaz si lahko živinski sejem posebno dobro ogledam, ker stoji naša hiša ob živinskem trgu, ki je na Šutni. Kadar je sejem, stoje na mostu Mlinščice stražnik, živinozdravnik in več orožnikov, ki pregledujejo živino. Od vseh strani prihajajo prodajalci in kupci.

V mestu pa razni kramarji kličejo k sebi ljudi, da bi od njih kupili razstavljeno blago.

Po cesti drve avtomobili in vozovi. To vam je promet, da je kaj! Šolarji ob semanjih dneh še pouka nimamo. Popoldne pa kramarji začno pospravljati blago in zapuščajo drug za drugim mesto ter se vračajo na svoje domove. Nekateri so zadovoljni, drugi pa tudi ne, kakor je pač bila kupčija. Pa še prihodnjič kaj.

Prisrčno Vas pozdravlja

Zinka Potokar,

uč. IV. razr. ljud. šole v Kamniku.

Spoštovani gospod urednik!

Tudi jaz bi se enkrat rada oglasila v vašem prelepem »Vrtcu« iz daljne Srbije — iz Niša. Morda boste vprašali, kako da sem v Nišu. Izvolila sem si samostanski poklic in vstopila kot kandidatinja k šolskim sestram v Mariboru. Kakor Vam je znano, imajo šolske sestre podružnice po raznih krajih Jugoslavije. Predstojniki so me poslali v Niš v pomoč sestram, ki imajo tu otroško zavetišče ter poučujejo jezike in glasbo. Tako imam tudi jaz priložnost, da se učim nemščine in klavirja.

Zelo sem vesela, da dobivam »Vrtce« in »Lučke«. Pošiljajo mi lista iz Stične, iz mojega domačega kraja. Z veseljem jih prebiram od kraja do konca. V Vašem »Vrtcu« mi najbolj ugaja »Zgodba o pastirju Pavlu«, pa tudi drugo mi je všeč.

Mogoče Vas bo zanimalo, kako je tu doli. Ljudje so po večini pravoslavne vere, a je tudi precej katoličanov. Okrog 3000 jih šteje niška župnija. Največ jih je v Nišu, drugi so raztreseni po raznih mestih. Zaposleni so v železniških delavnicah, v rudnikih, nekaj je tudi uradnikov. Med katoličani je veliko Slovencev.

Najbolj žalostno pa je to, da je naša katoliška cerkva v Nišu ne samo veliko premajhna za toliko vernikov, ampak tudi že v nevarnosti, da se podere. Tukajšnji g. župnik p. Julijan Jurkovič, frančiškan iz Bosne, se na vse načine trudi, da bi sezidali novo cerkev, ki bi ustrezala potrebam katoličanov. Ljudje pridno prispevajo v ta namen, vendar to ne bo za-

dostovalo, če ne pridejo na pomoč naši bratje in sestre v Sloveniji in Hrvatski.

Prosimo tudi Vi, mladi naročniki, svoje starše, da bi po svojih močeh kaj prispevali. Darove sprejema katoliški župni urad v Nišu, moravska banovina.

Iskrene pozdrave Vam pošiljamo iz naših misijonov!

Slava Lavrič,

Zavod šolskih sester v Nišu.

Dragi gospod urednik!

Tudi jaz sem letos postala naročnica »Vrtca«. Meni zelo ugaja. Najraje berem napeto povest o pastirju Pavlu. Tudi zgodba o palčku Petru mi je všeč.

Prva preberem »Vrtce« jaz. Zelo težko pričakujem prihodnje številke.

Lepo Vas pozdravlja

Žnidar Andra,

uč. IV. b r. pri sv. Jakobu v Ljubljani.

Dragi gospod urednik!

Danes Vam pišem prvo pismo. Upam, da ga boste sprejeli. Doma sem v škofji Loki. Prosim, pridite nas kaj obiskat. Tu boste zvedeli marsikaj novega. Pridite tudi v samostan pri varšulinkah. Me učenke meščanske šole Vam bomo vse povedale, kar boste želeli.

Lepo Vas pozdravlja

Zakotnik Anica,

II. r. m. š., Škofja Loka.

Spoštovani g. urednik!

To je moje prvo pismo in upam, da ga boste z veseljem sprejeli. Doma sem iz vasi Žale. V šolo hodim v Kamnik.

Zelo rada čitam priljubljene mladinski list »Vrtce«. Prav rada tudi čitam »Lučko«, a najraje »Vrtce«. Zato Vas lepo prosim, napišite še mnogo lepih povestic, ki jih otroci posebno radi čitamo in tudi odrasli se kar vtope vanje. Zelo rada bi videla, da bi prišli pogledat naš prelepi kraj Kamnik, in sicer o veliki noči. Ako pridete, Vam bom postregla s pirhi in kolačem.

Škrjanc Marica,
Žale.

Dragi gospod urednik!

V imenu božjem pišem svoje prvo pismo in mislim, da ga boste sprejeli.

Naročujem list, ki se imenuje »Vrtce«. Ta mi je zelo všeč. Rada čitam povesti in druge zanimivosti. Najbolj mi ugajajo spisi »Durekovega Jurčka«. Rada čitam tudi »Zgodbo o pastirju Pavlu«. Zato komaj pričakujem prihodnje številke.

Tisovec Jožefa,

učenka 6. raz. Ij. šole, Podturn št. 14.
p. Toplice pri Novem mestu

Cenjeni g. urednik!

Naj se še jaz enkrat oglasim iz te zagorske doline, saj se menda še ni nobeden v vseh desetih letih, kaj naročam »Vrtce«. Prosim, če priobčite tale pesem:

Polžek

Polžek šel je na goro,
da posekal bi drevo,
da bi zibelko stesal,
v njo svojega sinka dal.

Polžek pride na goro,
na goro krtino,
sekati začne drevo,
da se je razlegalo v dolino.

Ko zasliši mravlja glas,
hitro dené meč za pas,
na goro je pohitela,
da bi polžka tam ujela.

Ali polžek bil je zvít,
hitro gre se v hišo skrit.
da ga mravlja ne dobi
in mu glave ne zdrobi.

Tetka žolna priletela
in je mravljičjo pojela,
polžek se je veselil,
ker je smrti rešen bil.

Ihanc Joža,

učenka osn. šole, Toplice 113.
Zagorje ob Savi

Dragi gospod urednik!

Danes se prvič oglašam s temi vrsticami. Vaš list »Vrtce« mi zelo ugaja. Vestno ga preberem od začetka do konca. Zelo lepa je povest »Zgodba o pastirju Pavlu«. Tudi spisi »Durekovega Jurčka« so zelo lepi in šaljivi.

Na »Vrtce« sem naročen že tri leta. Tudi sedaj, ko sem izstopil iz šole, bom ostal zvest naročnik Vašega lista.

Zelim Vam vesele velikonočne praznike in da bi dobili drugo leto veliko novih naročnikov! Lepo vas pozdravlja

Bračun Gabrijel,
Reštanj.

Pomladna

Kaj tam v logu se glasi,
med grmovjem v seči?
Drobni ptiček žvrgoli
o pomladni sreči.

Drobni ptiček gostoli
pesmice vesele,
druge ptičice budi,
da bi z njim zapele.

Gregor Strniša,

učenec III. razr., Vrtača, Ljubljana.

Rešitev ugank v 8. šte. »Vrtca«.

1. Vrata: Ozka so vrata in strma je pot, ki vodi v življenje.
2. Romar: Bolje suh dežnik kakor mokra suknja.
3. Veter.
4. Venček: Najlepša cvetica je materina ljubezen.
5. Vrt: Zdravje družine je vrt.
6. M

g a d
 o b r a z
 s m e t a n a
 M e t l i č a n i
 M a r t i n K r p a n
 v e l i K a n o č
 P o d r e č a
 K o p e r
 k a d
 n

Šest ugank so rešili: Beograd: Jug Zlatica. — Bled: Benedik Verica, Jamar Malči, Markelj Francka, Pazlar Vida, Sabernik Pepca, Solar Majda. — Blejska Dobrava: Laharnar Helena, Pintar Emilija. — Črni vrh, p. Polh. Gradec: Dolinar Ivica. — Davča: Frelj Stanko, Jemec Minka, Peternel Avguštin, Peternelj Janez, Prezelj Aleksander, Zahribar Nacek. — Dobrova: Zalaznik Zlatka. — Dražgoše: Pintar Ivanka, Pintar Janko. — Godič: Ajdovec Zlatka. — Ježica: Bezeljak Ljudmila, Gomol Majda, Hočevar Marta, Kunaver Slavica, Novak Anica, Pajsar Alojzij, Peršin Marija. — Ljubljana: Aleš Miroslav, Benedetič Anica, Čok Zorana, Gorenc Ivan, Koman Darinka in Milica, Markošič Branko, Oblak Jožica, Božar Božo, Slivar Janez, Terčič Jožica, Turk Marija, Urbajs Marta, Pucihar Ivan. — Loče pri Poljčanah: Železnikar Ana, Cvelfar Jože, Gorjup Vladimir, Gajšek Ivan, Lovrenčič Elizabeta, Cugmas Franc, Krajnc Berta, Berdnik Herman, Kuhar Boris, Strmšek Viktorija. — Radovljica: Bulovec Helena, Resman Cirilka, Vurnik Kristinca. — Savlje: Kermavner Marija, Galjot Mira. — Stranje: Ajdovec Marija, Burja Pepca, Humar Alojzij, Kramar Ladi in Stefka, Pavlin Angela, Pirš Ivan, Uršič Francka, Žagar Stanko, Bernot Andrej, Turnšek Franko, Turnšek Angela. — Stranska vas pri Dobrovi: Košir Anton. — Škofja Loka: Ahčin Andrej, Kovačič Marinka, Prevodnik Jože. — Šmartno pri Litiji: Dušak Zvonka, Nograšek Jožica. — Šmartno pod Šmarno goro: Šuštar Rafael. — Št. Vid n. Lj.: Troppan Marija. — Vrhnika: Kunstelj Lovro.

Nadaljevanje na 3. strani ovitka!

»Vrtca« izhaja prvi dan v mesecu, devetkrat med šolskim letom in velja z dvema ali tremi mladinskimi knjigami letno 22.50 din, ali v devetih mesečnih obrokih po 2.50 din. — List izdaja »Slomškova družba« v Ljubljani. Zanj odgovarja Ivan Štrukelj. Glavni in odgovorni urednik Fr. Ločniškar v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Sklep uredništva do 5. dne v mesecu. — Uprava »Vrtca« je v Ljubljani, Kopitarjeva ulica 2 (H. Ničman). — Tiska ga Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Pet uganek so rešili: Blatna Brezovica: Gostiša Štefka. — Bukovica n. Šk. L.: Benedik Marica. — Celje: Lenardon Nadježda, Stefani Tatjana. — Črni vrh, p. Polhov Gradec: Burjek Janko, Kržišnik Franč. — Črnomelj: Čurk Mar., Gorupič Alb., Šetine Zvonka, Miška Jos., Gašperič Fani, Kramarič Jan., Belko Jan., Klepec Zvonko, Debeljak Miloš, Koren Iv., Pezdirc Martin, Jerman Pavla, Rezelj Jos., Kolenc Vesna, Kreka Jana, Majerle Katica, Šterk Mimica. — Dravljce: Kos Vlasta. — Dražgoše: Kavčič Cilka, Kavčič Krist. — St. Fužina: Hodnik St., Zalokar Ant. — Gorjuše: Zupan Rezika. — Jezica: Belc Jos., Šubelj Majda, Terčelj Krist. — Kamnik: Regali Fr. — Kleče: Segovič Vera. — Kranj: Jošt Franc. — Litija: Bračko Vojica. — Ljubljana: Dax Nives, Devetak Majda, Fuchs Dar., Guzelj Ladica, Jerman Majda, Logar Jan., Meršol Jos., Nebec Vera, Pate Aloj., Štefan Magd., Verbič Zv., Videnšek Mili, Vodopivec Terez., Waidi Milica, Zibelnik Mira. — Loke, p. Št. Jurij ob Tab.: Dolar Stanko. — Mali vrh, p. Mirna peč: Kovačič Lado. — Naklo: Jošt Ivan. — Novo mesto: Slapničar Peter. — Nova Štifta, p. Gor. gr.: Poljanšek Mar., Zlatinšek Berta, Žerovnik Mar. — Radovljica: Bogataj V., Zupanc Franc, Teran Jos., Robič Boris, Žerove Jos. — Savlje: Kušar Kancijan. — Selšček, p. Beg.: Zrimšek Anton. — Sneberje: Podobnik Iv. — Starà Loka, p. Šk. L.: Berčič Jul. — Stari trg p. Rakeku: Ravšelj Fr. — Stožice: Avbelj Mimi. — Št. Vid n. Lj.: Bernik Fr., Bezlaj Cilka in Fr., Gabrovšek Jos., Kolar Jož. — Vel. Poljane: Jamnik Cvetka, Kaplan Štefka.

Štiri uganke so rešili: Črni vrh: Osredkar Frančiška, Kožuh Frančiška. — Devica Marija v Polju: Škerjanc Mimica. — Sv. Jurij ob j. ž.: Gobec Dragica, Šumrada Milka, Klanjšek Jožica, Laščak Emica, Lubej Lojzka, Solarik Štefka, Zdolšek Zalči. — Kočevje: Blenkuš Alojzij. — Ljubljana: Brence Majda, Lokar Metka, Tarman Marija. — Lesce: Kavčič Veronika, Valand Metka. — Polh. Gradec: Plestenjak Neža. — Rožni dol: Meglič Ivanka, Marolt Mira, Štalcar Stanko, Kapš Anica, Jakša Anica, Košir Slava, Potočar Alojzij. — Stopiče: Kastelic Anton. — Vransko: Florjan Katarina.

Tri uganke so rešili: Ljubljana: Keršič Peter, Stine Franc. — Naklo: Zelnik Valentina.

Izžrebani so bili: Pintar Emilija, učenka, Blejska Dobrava; Pucihar Ivan, učenec IV. razr., Ljubljana, III. deška; Resman Cirila, učenka v Radovljici; Bračko Vojica, učenka v Litiji; Brence Majda, Ljubljana, Wolfova 3.

Pozor!

Otroci, te dni izide druga letošnja knjižica »Bajtarska kri«. Dobe jo pa le naročniki, ki so redni plačniki. Začetkom junija izide tretja knjižica. Pošljemo jo samo tistim, ki bodo imeli poravnano vso naročnino!

Na to obvestilo si dovolimo opozoriti tudi p. n. poverjenike in jih vljudno ter nujno prosimo, naj store vse, da dobe vsi naročniki pravočasno obe knjižici!

Uprava.

Gg. poverjenikom!

Knjižica »Bajtarska kri« se lahko dvigne med 3. in 10. majem t. l. v Jugoslovanski tiskarni, vhod s Poljanskega nasipa št. 2.

Vse, ki so izvršili obveznosti do lista, lepo prosimo, da po možnosti sami pošljejo po knjige, ker s tem zelo razbremenimo upravo.

Uprava.